

Krimpens Glans en Kans

Woonservice in
Krimpen aan den IJssel
2002-2013

Loes Hulsebosch
Veronique Huijbregts

Colofon

Auteurs:

Loes Hulsebosch
en Veronique Huijbregts

Foto's:

Gemeente Krimpen aan den IJssel

Ontwerp en opmaak:

M.V., www.mv-web.nl

Druk:

Drukkerij Verloop, www.verloop.nl

© 2013 Gemeente Krimpen aan den IJssel

Deze publicatie is een uitgave van de gemeente Krimpen aan den IJssel. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op enige andere wijze, zonder bronvermelding.

Woonservice Krimpen aan den IJssel

Gemeente Krimpen aan den IJssel
Postbus 200
2920 AE Krimpen aan den IJssel

Woonservice in Krimpen aan den IJssel

DE GLANZENDE RESULTATEN EN KANSEN VOOR DE TOEKOMST

2002-2013

Partners Woonservice:

Gemeente Krimpen aan den IJssel

Welzijn:

Stichting Meldpunt Capelle/Krimpen

Wonen:

QuaWonen
Havensteder
SOR

Zorg:

Vierstroom
De Zellingen
Lelie Zorggroep
Pameijer
Philadelphia Zorg

Overig:

Seniorenplatform
Zorgkantoor Achmea Rotterdam
Hulsebosch Advies

Voorwoord

Van 2002 tot 2013 heeft de gemeente Krimpen aan den IJssel samen met haar maatschappelijke partners op gebied van wonen, zorg en welzijn en de belangenorganisaties gewerkt aan het programma Woonservice. Elf jaar is met aanhoudende motivatie samengewerkt aan de mogelijkheden om in Krimpen lang zelfstandig en zelfredzaam te blijven. Dat is bijzonder te noemen. Met veel enthousiasme is gebouwd aan toegankelijke woningen, een veilige woonomgeving, voorzieningen op alle levensgebieden en aan zorgzaamheid in buurten.

De belangenorganisaties en vooral het Seniorenplatform hielden de partners in Woonservice scherp. Ook droegen zij hun steentje bij door als ambassadeur van Woonservice bijeenkomsten met burgers te organiseren, publicaties te plaatsen in hun bladen en door persoonlijk te spreken met hun achterban. Op die manier bleef Woonservice met beide benen op de Krimpense grond staan.

KRIMPENS GLANS EN KANS

De samenwerkende partners hebben veel bereikt in de afgelopen jaren, maar er is ook nog veel te doen. De komende jaren zullen veel burgers, die voorheen in beschermde woonvormen woonden, zelfstandig blijven wonen. Dit betekent dat op gebied van Woonservice geen sprake is van een afgerond programma. Integendeel, de doelstellingen vragen alle aandacht. Om die reden is het programma Woonservice vanaf 2014 ondergebracht in regulier beleid van de gemeente en de maatschappelijke partners. Met nieuw elan zal gewerkt worden aan het lang zelfstandig en zelfredzaam kunnen zijn van Krimpense burgers. Daarvoor is ieders inzet hard nodig.

De pioniers hebben in Krimpen laten zien, dat het echt kan: zelfstandig wonen en blijven wonen in een geschikte woning. Het verzorgingshuis verdwijnt en woonbuurten zijn de toekomst, waar mensen elkaar weer opmerken en de bereidheid hebben hand- en spandiensten aan elkaar te verstrekken. De zorg die men nodig heeft, is beschikbaar als dat nodig is. Verder draagt iedereen zo lang mogelijk zelfstandig bij aan de samenleving en leeft zijn of haar leven naar de eigen wensen en voorkeuren.

Onze opdracht als partners in Woonservice is om te zorgen dat de randvoorwaarden daarvoor in orde zijn. Vanuit de brede samenwerking staan we daar borg voor, nu en de komende jaren. Door de inzet van de partners in Woonservice worden de uitgangspunten meegenomen in de planvorming van de deelnemende organisaties. Een verworvenheid van het programma is dat we de resultaten tot een levende praktijk konden maken met een open oog gericht op de toekomst van onze gemeente. Het blijft goed wonen en leven in Krimpen aan den IJssel, dankzij de participatie van grote groepen bewoners van alle leeftijden, niet in de laatste plaats de ouderen van Krimpen zelf.

In deze uitgave doen de partners van Woonservice verslag van de geboekte resultaten en kijken zij vooruit naar kansen die er zijn in de toekomst. Participatie en meedoen, is een rode draad in Woonservice. Vandaar dat in deze uitgave de instrumenten die daarvoor zijn ontwikkeld extra aandacht krijgen. Samen zorgen we voor een krachtig Krimpen.

A. Hofstra, wethouder Samenleving

J. Blankenberg, wethouder Volkshuisvesting

Inhoud

DEEL I Terugblikken en vooruit kijken

1.	Inleiding Krimpen en Woonservice	9
2.	Doelstelling en criteria	11
3.	Terugblik: Glanzende resultaten	12
4.	Partners met visie en vasthoudendheid	20
5.	Vooruitblik: Kansen voor de toekomst	28

DEEL II Drie participatieinstrumenten nader bekeken

6.	De zorgzame buurt: Vertrouwd en Verzorgd wonen	33
7.	Het ontmoetingscentrum als kloppend hart van de wijk	42
8.	De wijkshow voor een leefbare buurt	45

DEEL I

Terugblikken en vooruit kijken

1. Krimpen en Woonservice

Woonservice staat in de gemeente Krimpen aan den IJssel vanaf 2002 op de beleidsagenda. Sinds het convenant Woonzorgzonering Krimpen aan den IJssel, dat door de partners ondertekend is in september 2002, is het thema wonen-zorg-welzijn gemeentebreed gaan leven. Aan de hand van het programma en jaarplannen voeren de betrokken partners een groot aantal deelprojecten uit in de domeinen wonen, woonomgeving en zorg en welzijn/diensten. Alle projecten zijn vanuit het uitgangspunt van samenwerking, gericht op een lange zelfstandigheid en zelfredzaamheid van de burgers van Krimpen aan den IJssel. Sinds 2011 is de naam van het programma gewijzigd van Woonzorgzonering naar Woonservice.

Er wonen ongeveer 28.000 mensen in Krimpen aan den IJssel. Bijna 19% daarvan is 65 jaar en ouder. Naar verwachting stijgt dit percentage in 2020 naar circa 24%. De vergrijzing trekt in Krimpen aan den IJssel harder door dan gemiddeld in Nederland. Dit heeft te maken met de historie van Krimpen aan den IJssel. De groei van Krimpen aan den IJssel is op gang gekomen met de bouw van de Algerabrug. Na de watersnoodramp van 1953 werd het eerste Deltawerk gerealiseerd met de bouw van de Stormvloedkering in de Hollandsche IJssel. De vaste oeververbinding van Krimpen aan den IJssel kon in 1958 in gebruik worden genomen. De woningbouw breidde zich in een snel tempo uit over het hele grondgebied van de gemeente. Eerst werd de polder Kortland volgebouwd, daarna volgde de polder Langeland. In 1995 is de woningbouw begonnen in de nieuwe en laatste woonwijk Lansingh-Zuid. Het aantal woningen is op dit moment ongeveer 12.300.

Krimpen aan den IJssel is een prettige gemeente om te wonen en te leven. In de regio Rotterdam is Krimpen aan den IJssel een veilige en groene

enclave met een dorps karakter vlakbij de grote stad. Burgers ervaren een sterke gemeenschapszin, er is veel vrijwillige inzet vanuit kerken en in sport- en hobbyverenigingen. Veel burgers gaan nu een fase in van het 'lege nest', de kinderen gaan de deur uit en hun pensioen dient zich aan. Dat is een natuurlijk moment om een heroverweging te maken voor de toekomst: hoe/waar wil ik verder wonen en leven? Veel Krimpenaren kiezen voor blijven wonen in de (eengezins)woning waar zij wonen. Als gevolg daarvan verstopt de woningmarkt enigszins en krimpt de bevolking. Tegelijkertijd is er de afgelopen jaren de vraag naar toegankelijke woningen waar service- en zorgdiensten kunnen worden geboden toegelaten. Tot voor kort had Krimpen aan den IJssel in dit segment weinig aanbod en moesten burgers verhuizen naar de andere kant van de Algerabrug om in een levensloopgeschikte woning met service te wonen. Hier is door de investeringen in Woonservice duidelijk verandering in gekomen. Er zijn nu in Krimpen aan den IJssel alternatieven. Dat wil nog niet zeggen dat senioren ook massaal besluiten te verhuizen naar de levensloopgeschikte woningen (meestal appartementen). Het Seniorenplatform organiseert bijeenkomsten om burgers te informeren over de mogelijkheden. Hiermee wil zij bewustzijn kweken ten aanzien van de vraag 'hoe wil ik wonen in de - nabije - toekomst', inwoners stimuleren daarop te anticiperen en eigen verantwoordelijkheid te nemen. De ruimere beschikbaarheid van 'wonen met service' kan ook een aanzuigende werking hebben van senioren uit Rotterdam en de Rotterdamse regio.

Voor jeugd en jonge, startende gezinnen komt meer aandacht in Krimpen aan den IJssel. Zowel woning- als welzijnsprogramma's zijn gericht op een goed leefklimaat voor deze doelgroepen. Zorg voor jeugd komt onder meer samen in het Centrum voor Jeugd en Gezin. Het programma Woonservice beoogt krimp van de bevolking te beperken en een goede mix in de samenstelling van de bevolking tussen jong en oud te behouden.

In Krimpen aan den IJssel wonen ongeveer 100 mensen met een verstandelijke, lichamelijke of psychische beperking zelfstandig met woonbegeleiding of in woonzorgvoorzieningen. In Krimpen wonen ongeveer 300 mensen met dementie zelfstandig thuis. Ter ondersteuning van hen en van hun mantelzorgers zijn ontmoetingscentra ingericht.

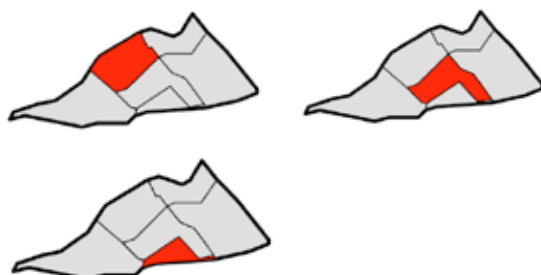
De vraag naar intramuraal 'beschermd wonen' wordt vooral bepaald door dementerende ouderen en oudere verstandelijk gehandicapten. Aan deze vraag wordt voldaan in de drie locaties voor beschermd wonen in Krimpen aan den IJssel: Crimpenersteijn, Tiendhove en (in ontwikkeling) Prinsessenhof. De vraag naar 'verzorgd wonen' wordt vooral bepaald door senioren met indicaties voor zorg in de lagere zorgzwaartepakketten en door zelfstandig wonende burgers met een handicap of een psychische aandoening. De uitingsvorm van 'verzorgd wonen' verandert van 'verzorgingshuis' naar 'zelfstandig wonen met zorg en welzijn'.

In Krimpen aan den IJssel is de sociaal economische status (SES) gemiddeld te noemen en ligt hoger dan bijvoorbeeld in Rotterdam. De SES wordt vastgesteld met behulp van de indicatoren opleiding, inkomen en werksituatie. Een lage SES is vaak verbonden met gezondheidsproblemen en gezondheidsachterstanden. Preventieactiviteiten en leefstijlprogramma's hebben minder effect bij mensen met een lage SES. In Krimpen aan den IJssel heeft preventief werken effect. Dit zien we onder meer terug bij de inzet van de seniorenadviseur, de buurtcoach en de wijkverpleegkundigen, in het project 'Kwetsbare ouderen Samen Redzaam' en in de effecten van ontmoetingscentra en buurtkamers.

In het programma Woonservice zijn de volgende Woonservicegebieden te onderscheiden:

Woonservicegebied 1: Oud-Krimpen en Centrum

Woonservicegebied 2: Kortland en Lansingh-Zuid

Woonservicegebied 3: Boveneind en Langeland

2. Doelstelling en criteria

De doelstelling van Woonservice in Krimpen aan den IJssel is het levensloopgeschikt maken van de gemeente Krimpen aan den IJssel. Dat betekent dat inwoners van Krimpen, als zij dat willen, prettig in een vertrouwde sociale omgeving kunnen blijven wonen. Ook als zij beperkingen ondervinden of veel zorg nodig hebben vanwege ouder worden of een handicap.

In Krimpen aan den IJssel werken partners gezamenlijk aan een levensloopgeschikte gemeente. Dit doen zij door investeringen in drie Woonservicegebieden. Mensen kunnen lang zelfstandig blijven wonen, met behoud van hun informele contacten en hun informeel steunsysteem (buren, kinderen, vrienden en bekenden). Als zij (veel) zorg en ondersteuning nodig hebben, is er een professioneel vangnet. De wijken zijn gewone wijken, met een voorzieningenniveau dat tegemoet komt aan de behoeften van de bewoners. Er zijn extra maatregelen genomen op het gebied van toegankelijkheid, participatie en veiligheid. Woonservice is een meerjarenprogramma en betreft een integrale, gezamenlijke aanpak van verbetering van het wonen, de openbare ruimte, (wijk)voorzieningen, welzijns- en zorgdiensten en gemeenschapsvorming.

Criteria voor Woonservice

A. Er zijn voldoende toegankelijke en veilige woningen, waar ook zorg geboden kan worden indien nodig. Bewoners kunnen kiezen uit gewone toegankelijke woningen, los in de straat, of woningen in een complex, of woningen in de nabijheid van een zorg- of welzijnssteunpunt. Er is een planning voor langere termijn van woningen en woonvormen en de benodigde aanpassingen met het oog op verminderde mobiliteit en zorg- en begeleidingsvragen.

B. De wijken zijn gewone wijken met een gemengde bevolking, zowel wat betreft leeftijd als aanwezige zorgvragen. Binnen die wijken kunnen clusters van woningen aanwezig zijn voor mensen van een bepaalde leeftijd en/of met een bepaalde zorgvraag.

C. Bewoners hebben onderling sociale contacten. Er wordt op elkaar gelet en men signaleert problemen. Er is bereidheid tot onderlinge zorgzaamheid en burenhulp. Informele en professionele netwerken (kerken, verenigingen, publieke domein, professionele organisaties) werken samen aan sociale cohesie.

D. De woonomgeving is obstakelvrij en veilig. Bewoners kunnen zich op straat verplaatsen en kunnen zelfstandig of met begeleiding naar de voorzieningen.

E. Voorzieningen die noodzakelijk zijn voor zelfstandig wonen zijn aanwezig en toegankelijk. Het gaat hier bijvoorbeeld over winkels voor de dagelijkse behoeften, gezondheidszorg zoals huisarts en apotheek, ontmoetingscentrum, halte openbaar vervoer en pinautomaat. Deze voorzieningen bevinden zich binnen loopafstand (max 400 meter) en/of er zijn voldoende adequate vervoersmogelijkheden.

F. Er is 24 uur per dag alarmering met professionele alarmopvolging beschikbaar en andere toepassingen van moderne technologie in de keten wonen-zorg-welzijn, die langer zelfstandig wonen ondersteunen.

G. Er is een optimaal niveau van zorg en diensten aan huis, met zorgsteunpunten verspreid over de gemeente.

3. Glanzende resultaten Woonservice

In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten die geboekt zijn in het programma Woonservice.

A. WONINGEN

Er zijn voldoende toegankelijke en veilige woningen, waar ook zorg geboden kan worden indien nodig. Bewoners kunnen kiezen uit gewone toegankelijke woningen, los in de straat, woningen in een complex of woningen in de nabijheid van een zorg- of welzijnssteunpunt. Er is een planning voor de langere termijn van woningen en woonvormen en de benodigde aanpassingen met het oog op verminderde mobiliteit en zorg- en begeleidingsvragen.

TOEGANKELIJKHEID

Van de ongeveer 12.300 woningen in Krimpen aan den IJssel is ongeveer 38% sociale huurwoning. De overige 62% bestaat uit koopwoningen of particuliere huurwoningen. QuaWonen is de woningcorporatie met de meeste woningen verspreid over heel Krimpen, de Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam (SOR) heeft nieuwbouwwoningen bij zorgwelzijnssteunpunt Het Facet en Havensteder heeft woningen bij zorgwelzijnssteunpunt Crimpenersteyn.

In het kader van Woonservice is gemonitord hoe het staat met de toegankelijkheid van de woningen in Krimpen aan den IJssel. Hierbij zijn de toegankelijkheidscriteria gehanteerd van de regio Rijnmond. De resultaten zijn in kaartbeelden gevisualiseerd met behulp van het softwareprogramma WoonzorgWelzijn-Verkenner van Object Vision. Van de circa 3.400 appartementen is momenteel circa 18% nultreden, 36% is rollatortoegankelijk en 17% is rolstoeltoegankelijk. Van ongeveer 29% is de mate van toegankelijkheid niet bekend. In een groot deel van de eengezinswoningen kunnen

inwoners niet gelijkvloers wonen. Dit houdt in dat de slaapkamer en de badkamer niet zonder trap bereikbaar zijn en daardoor valt de woning in de classificatie van toegankelijkheid af.

De toename van toegankelijke woningen is zichtbaar in de nieuwbouw in onder meer Lansingh-Zuid, in Bloemenbuurt-West, aan de Lijsterstraat, aan de Rembrandtlaan, aan de Rondweg en aan de Nieuwe Tiendweg. Ook is een groot aantal appartementen via renovatie levensloopgeschikt geworden. Het gaat hierbij onder meer om woningen aan de Rondweg, Middenwetering en Vijverlaan.

Naar schatting is in Krimpen aan den IJssel op langere termijn het benodigde aantal geschikte c.q. toegankelijke woningen circa 5.500. De huidige plannen voor woningbouw en woningaanpassing voorzien dat het aantal geschikte en integraal toegankelijke appartementen/woningen in 2020 uitkomt op ongeveer 3.850. Hoewel er dus in de afgelopen jaren enorm is geïnvesteerd in de toegankelijkheid van de woningen en het aantal toegankelijke woningen bijna is verdubbeld, is er ook nog een behoorlijke opgave.

GESCHIKT, VERTROUWD, VERZORGD, BESCHERMD WONEN

Voor het programma Woonservice is gekozen voor de categorieën ‘geschikt, vertrouwd, verzorgd en beschermd wonen’. Daarnaast wordt de indeling van zelfstandige woningen uitgedrukt in toegankelijkheidsklassen. De mate van toegankelijkheid wordt aangegeven met een classificatie-indeling met pictogrammen.

Onder ‘geschikt wonen’ worden nultredenwoningen en integraal toegankelijke rolstoelwoningen verstaan.

Woningen vallen in de categorie ‘vertrouwd wonen’ als er een ontmoetingsruimte is, bewoners onderling contacten hebben en elkaar informele steun bieden. Bewoners vormen een gemeenschap en er is een intentie tot burenhulp, infor-

mele zorg en behulpzaamheid. Professionele zorg is als vangnet beschikbaar.

Woningen vallen in de categorie ‘verzorgd wonen’ als er in de directe nabijheid een zorgwelzijnssteunpunt is voor welzijnsdiensten, (professionele) zorg en begeleiding. ‘Beschermd wonen’ is wonen in de beschermde omgeving van kleinschalige woonvoorzieningen of in een verpleeghuis, met 24 uur verzorging en/of verpleging. Beschermd wonen is vooral van belang voor mensen die onvoldoende de regie over hun leven kunnen voeren, zoals mensen met dementie, psy-

chische problematiek of (oudere) verstandelijk gehandicapten. Ook mensen met ernstige somatische problematiek zijn soms beter geholpen in een vorm van beschermd wonen. De verpleging is weliswaar tot een hoog niveau thuis te bieden, maar een zinvolle dagbesteding met activiteiten en sociale contacten zijn in de thuissituatie soms moeilijk te organiseren.

In Krimpen aan den IJssel is voor de planning en de monitoring onderstaande norm aangehouden, niet bedoeld als blauwdruk, maar als richtinggevend voor het programma:

		Situatie 2013	Boogde situatie
Gewone woningen	50% van de woningen	8.800	6.000
Geschikte woningen: - nultredenwoningen - rollatorwoningen	43% van de woningen	2.000	5.160
Toegankelijke woningen: - rolstoelwoningen	4% van de woningen	600	480
Verzorgd wonen: - in woonzorgcomplex - in de directe nabijheid van een (zorg)steunpunt	3% van de woningen	250 (ca 170 Kortland en ca 80 in Langeland)	360
Beschermd wonen: - kleinschalig wonen - verpleeghuis	1,2% van de bewoners	288 (Tiendhove en Crimpenersteyn)	336

In het kader van Woonservice is geïnvesteerd in de drie Woonservicegebieden; Oud Krimpen en Centrum, Kortland en Lansingh-Zuid en Langeland en Boveneind.

DE VOLGENDE RESULTATEN ZIJN BEREIKT:

Geschied wonen:

- Een groot aantal levensloopgeschikte appartementen, waaronder BloemRijk (116 woningen, Langeland), Belcanto (47 woningen Lansingh-Zuid, De Nieuwe Vaart (146 woningen Kortland), Waterlijster (94 woningen Centrum).

Vertrouwd wonen (zorgzame wijk):

- BloemRijk in Langeland (178 woningen).
- Middenwetering flats (288 woningen).
- De Nieuwe Vaart (146 woningen) in Kortland.
- 7 Ontmoetingscentra of buurtkamers verspreid over Krimpen.

Verzorgd wonen:

- De Nieuwe Vaart (14).
- Het Facet in de wijk Kortland (155 woningen).
- Zorgwelzijnssteunpunten in Het Facet, Crimpenersteyn en (in ontwikkeling) Prinsessenhof.

Beschermd wonen:

- Kleinschalig wonen Tiendhove.
- Zorg- en verpleegcentrum Crimpenersteyn.
- (in ontwikkeling) Prinsessenhof.

De opgave voor de komende jaren ligt in Langeland en in de omgeving van Crimpenersteyn. Daar is vooral vraag naar woningen die geschikt zijn voor de categorie 'verzorgd wonen'. De huidige aanleunwoningen van Havensteder voldoen niet langer aan dit doel. Ook is aandacht vereist in Oud Krimpen/Centrum, waar de ontwikkeling van Prinsessenhof vertraging heeft opgelopen. In dit plan worden circa 150 woningen voor verzorgd wonen en ongeveer 50 voor beschermd wonen voorzien.

Er wonen in Krimpen aan den IJssel circa 100 mensen met een beperking die behoefte hebben aan woonbegeleiding. De meesten van hen wonen in woonzorgvoorzieningen en een aantal van hen woont zelfstandig met ambulante woonbegeleiding. De woningen en woonvoorzieningen voor deze mensen zijn redelijk verspreid over Krimpen aan den IJssel. In 2010 is nader onderzoek gedaan naar de kwantiteit van de voorzieningen voor deze doelgroepen en de eventuele aanvullende vraag. Daaruit is gebleken dat vraag en aanbod qua woningen in Krimpen aan den IJssel redelijk in evenwicht zijn.

In Tiendhove is, behalve de woongroepen voor ouderen met dementie, ook een kleinschalige woongroep voor ouderen met psychiatrische problematiek gerealiseerd. De zorg wordt geboden in samenwerking met Lelie Zorggroep en Pameijer. Pameijer heeft ook nog 34 cliënten/bewoners in het gezinsvervangend huis Zwaluw-hof (beschermd wonen) en 15 ambulante cliënten. Van die 15 ambulante cliënten wonen er 10 in de Heemraadhof en 5 wonen zelfstandig. Philadelphia Zorg heeft in Krimpen een voorziening voor 'beschermd wonen' in Lansingh-Zuid (Tricolore) waar 12 mensen met een verstandelijke beperking wonen. Ongeveer 10 cliënten wonen zelfstandig met extramurale zorg. STEK heeft in Krimpen aan den IJssel 2 woningen voor jongeren die tijdelijk uit huis zijn of die opstapbegeleiding kunnen gebruiken naar zelfstandig wonen.

B. WIJKEN

De wijken zijn gewone wijken met een gemengde bevolking, zowel qua leeftijd als aanwezige zorgvragen. Binnen die wijken kunnen beperkt concentraties aanwezig zijn van een bepaalde leeftijd en/of zorgvraag.

Het thema 'gewone wijken' is onder meer in de ontwikkeling van Het Facet in het grotere projectgebied van De Nieuwe Vaart / Rondweg-Middenwetering een centraal thema geweest. Enerzijds werd beoogd deze wijk te ontwikkelen

als een qua leeftijden gemengde wijk. Anderzijds is er een grote concentratie van levensloopgeschikte woningen en voorzieningen voor senioren. De aanwezigheid van de basisschool en de eengezinswoningen herstelt enigszins het evenwicht. In het project 'Verzorgd en Vertrouwd wonen' is aandacht geweest voor gemeenschapsvorming met alle bewoners en voor gezamenlijke activiteiten met ouders en kinderen van de basisschool met de buurt.

Dit thema speelde ook in de ontwikkeling van BloemRijk in Langeland. BloemRijk is gericht op het samen wonen van jong en oud, waarbij er sprake is van onderlinge dienstverlening en informele zorg, ook wel 'wonen in een buurgemeenschap' genoemd. Het project is geïnspireerd op Duitse woonvormen, maar wordt hier toegesneden op de lokale omstandigheden. BloemRijk is in nauwe samenwerking met belangenorganisaties en burgers uitgewerkt. Het is van groot belang dat de buurt en de toekomstige bewoners het initiatief omarmen en gezamenlijk met partners hier mede vorm aan geven.

DOELEN VAN BLOEMRIJK:

- Het project draagt bij aan het gemeenschapsgevoel en samenhang. Het appelleert aan de verantwoordelijkheid van de burger, onder andere door burenhulp en vrijwilligerswerk.
- Uitstel van intramurale opname en zo lang mogelijk in een thuissituatie blijven wonen.
- Ontlasting van de professionele zorg- en welzijnsverlening.
- Verbeteren van de kwaliteit van leven (en zingeving/zinervaring) van ouderen en andere op zorg of begeleiding aangewezen doelgroepen, diversiteit in woonomgeving, geen monocultuur.
- Verbetering van de leefbaarheid in de buurt, versterking van de ontmoetingsfunctie in de wijk met behulp van een ontmoetingsruimte.
- Vergroting van de betrokkenheid van de bewoners bij de buurt door onderlinge informele zorg- en dienstverlening.

- Verbinden van jong en oud met het doel van elkaars kwaliteiten te profiteren.

BloemRijk ligt in de Bloemenbuurt-West. Op de plaats waar 150 eengezinshuurwoningen stonden, verzezen in twee fasen 178 woningen in de huur- en koopsector. Het project is gebouwd in opdracht van QuaWonen. Het realiseren van een ontmoetingsruimte voor bewoners en omwonenden maakte deel uit van het project.

Het project is nadrukkelijk in de markt gezet als meergeneratie wonen. Bewoners hebben als leefstijlprofiel: onderlinge betrokkenheid, zelf de touwtjes in handen willen houden, samen met anderen zaken oppakken. Met de Stadsregio Rotterdam zijn afspraken gemaakt over toewijzing op maat. De woningtoewijzing is een kritische succesfactor in het project. Voor het welslagen van het project is bij de toewijzing gestuurd op leeftijdsopbouw, leefstijlen en bereidheid tot onderlinge dienstverlening. Dit alles binnen de toegestane kaders van de Woningwet. De exploitatie van de ontmoetingsruimte en het inzetten van een buurtcoach maakten deel uit van het experiment. Hierbij is creatief gezocht naar financierings- en beheerconstructies. Een belangrijk punt voor de toekomst is de duurzame ontwikkeling van de buurt, zodat ook in de toekomst de bewoners in BloemRijk de buurgemeenschap en de onderlinge zorg- en dienstbaarheid kunnen ervaren.

C. SOCIALE CONTACTEN

Bewoners hebben onderling sociale contacten. Er wordt op elkaar gelet en ze signaleren problemen. Er is bereidheid tot onderlinge zorgzaamheid en burenhulp. Informele en professionele netwerken (kerken, verenigingen, publieke domein, professionele organisaties) werken samen aan sociale cohesie.

In Krimpen aan den IJssel is veel onderling contact en behulpzaamheid. Die sterke

kant van de samenleving is een belangrijk aanknopingspunt voor Woonservice.

In het kader van Woonservice is het project 'Oog en oor voor elkaar' gestart, waarbij gedurende een jaar gekeken is of bestaande activiteiten op het gebied van sport, onderwijs, werk, welzijn, wonen, zorg, benut worden voor het vergroten van sociale samenhang. Vervolgens is de balans opgemaakt en gekeken of er meer investeringen moesten worden gedaan op dit gebied. Soms bleek sociale samenhang min of meer als vanzelfsprekend aanwezig en soms was het zinvol de onderlinge verbondenheid te stimuleren. Burgers kunnen een beroep doen op het Fonds bewonersinitiatieven voor een bijdrage aan gezamenlijke activiteiten.

Bij de uitwerking van het thema 'sociale samenhang' is de gemeenschap zoals burgers die zelf ervaren, het uitgangspunt. Dat kan de buurt zijn, maar ook de kerkelijke gemeenschap, een sociëteit of een breed familieverband, etcetera. Vooral voor inwoners die minder mobiel zijn of andere beperkingen hebben, is de buurtverbondenheid van belang. Alle andere bewoners hebben er ook baat bij als er in de buurt een actieve vereniging is, die opkomt voor de belangen van de bewoners en activiteiten organiseert.

De ontmoetingscentra in Krimpen aan den IJssel zijn bedoeld om sociale samenhang en participatie te faciliteren. In deze ruimten kunnen mensen terecht voor sociale contacten, laagdrempelige activiteiten, dagbesteding, informatie en ondersteuning bij het zelfstandig wonen. In Krimpen aan den IJssel zijn zeven kleinschalige ontmoetingscentra in woningcomplexen van QuaWonen: Gouden Regen, Parkrand, Vijverhoek, Het Palet (Rembrandtlaan), BloemRijk, de Sperwer (Quarakter) en de Kajuit (Nieuwe Vaart). Daarnaast zijn er ontmoetingscentra in Het Facet en in Crimpenersteyn, in combinatie met een zorgsteunpunt.

Voor zelfstandig wonende dementerende ouderen en hun mantelzorgers is er een ontmoetings-

centrum ingericht in het Kortlandgebouw, waar ook cliënten van Pameijer hun ontmoetingsruimte hebben. Daarnaast zijn er ontmoetingsruimten bij kerken, sportverenigingen en hobbyclubs.

Fysieke ontmoetingsruimten zijn er voldoende in Krimpen aan den IJssel. Aandachtspunt ligt op het vlak van beheer en exploitatie, de rol van de bewoners daarin en samenwerking of functies combineren zonder de eigenheid van de gebruikersgroep en de activiteit te verliezen.

D. WOONOMGEVING

De woonomgeving is obstakelvrij en veilig. Bewoners kunnen zich op straat verplaatsen en kunnen zelfstandig of met begeleiding naar de voorzieningen.

Levensloopgeschikte wijken zijn veilig en obstakelvrij, waarbij voorzieningen goed bereikbaar zijn. De openbare ruimte voldoet aan criteria als sociale veiligheid, voldoende rustpunten, goede verlichting en heldere oriëntatie. De woonomgeving heeft een verhoogde gebruiks- en verblijfskwaliteit.

De woon- en leefomgeving is een belangrijk onderwerp binnen Woonservice. Aspecten van verkeersveiligheid (fiets- en voetpaden en oversteekvoorzieningen), bushaltes, sociale veiligheid en obstakels c.q. toegankelijkheid worden getoetst. Als norm wordt de gemeentelijke kwaliteitsambitie voor de openbare ruimte gehanteerd, die gerelateerd is aan het landelijke Woonkeur certificaat.¹ De openbare ruimte scoort hoog in de toetsing. Het PolitieKeurmerk Veilig Wonen is in nieuwbouwprojecten De Nieuwe Vaart en BloemRijk gerealiseerd.

De partners in Woonservice organiseren regelmatig wijkshouwen in de omgeving van voorzieningencentra, al dan niet op verzoek, van inwoners. Deze wijkshouwen worden ook ingezet als participatie-instrument. Dat betekent dat bewoners en belangenorganisaties knelpunten in de woonomgeving kunnen signaleren. Daarnaast

wordt van hen verwacht dat zij zelf met oplossingen komen en zelf meewerken aan het oplossen van de problematiek.

In het kader van Woonservice is deze wijkshouwen-nieuwe-stijl inmiddels voor de eerste keer uitgevoerd in Kortland. Bewoners hebben geparticipeerd. Aandachtspunt hierbij is het betrekken van jongeren en werkende volwassenen. Jongeren voelen zich niet erg aangesproken tot de methode waarbij buurtgenoten groepsgewijs rondlopen in de wijk. In samenspraak met deze jonge doelgroep wordt gezocht naar nieuwe manieren om ook hen te betrekken bij de leefomgeving van hun wijk.

E. VOORZIENINGEN

Voorzieningen, die nodig zijn voor zelfstandig wonen, zijn aanwezig en toegankelijk (winkels voor de dagelijkse behoeften, gezondheidszorg, huisarts, apotheek, ontmoetingscentrum, halte openbaar vervoer, pinautomaat). Deze voorzieningen bevinden zich op loopafstand (maximaal 400 meter) en/of er zijn voldoende adequate vervoersmogelijkheden.

De voor Woonservice Krimpen ingezette Woon-ZorgWelzijnVerkenner² geeft een goed inzicht in de situering van voorzieningen en de loopafstanden daarnaar toe. De ontwikkelde kaartbeelden laten zien in welke gebieden de voorzieningen op peil zijn en in welke gebieden inwoners meer dan 400 meter moeten lopen tot de voorzieningen.

Niet alle voorzieningen worden decentraal gerealiseerd, zodat deze op loopafstand te bereiken zijn. Zo is onder meer gekozen voor één gezondheidscentrum met een concentratie van huisartsen en eerstelijnszorg op één locatie. Dit is gedaan om de zorg zo doelmatig mogelijk te laten verlopen. In Langeland zijn de afstanden naar winkels voor dagelijkse levensbehoeften vaak meer dan 400 meter.

Basisscholen worden ook aangemerkt als basisvoorziening voor een wijk. In Krimpen aan den IJssel ontwikkelen zich enkele basisscholen met een brede buurtfunctie. Daar waar mogelijk wordt de verbinding gelegd met wonen en met zorg- en welzijnsaccommodaties, zoals bij Het Facet.

F. DOMOTICA

Er is 24 uur per dag alarmering beschikbaar. Andere toepassingen van moderne technologie in de keten wonen-zorg-welzijn, die langer zelfstandig wonen ondersteunen, zijn aanwezig.

Alarmering met 24 uur per dag professionele alarmopvolging kan in heel Krimpen aan den IJssel geboden worden door de thuiszorg en vanuit de zorgsteunpunten Tiendhove en Crimpenersteyn. De Zellingen en Vierstroom leveren professionele alarmopvolging bij zelfstandig wonen. Hoewel alom wordt verwacht dat de inzet van moderne technologie voor alarmering, zorgtoepassingen en domotica belangrijker wordt als hulpmiddel voor lang zelfstandig wonen, is er nog onvoldoende sprake van een brede uitrol van deze voorzieningen. Voorbeelden van toepassingen van moderne technologie om het zelfstandig wonen te ondersteunen zijn:

- een grotere veiligheid in huis met automatische verlichting, beveiliging gas/elektra, inbraak- en brandalarm,
- een betere bereikbaarheid voor zorg door alarmeringstoepassingen,
- een betere en veilige toegankelijkheid door videofoon, elektronische deursloten, elektrisch bedienbare deuren,
- onderlinge communicatie tussen bewoners door wijkwebsites voor ontmoeting,
- onderling dienstbetoon,
- videoverbinding met kerk of soos.

In het kader van Woonservice zijn diverse projecten voor moderne technologie in wonen, zorg en welzijn geïnitieerd. Dit gebeurt onder andere

door Vierstroom, SOR en QuaWonen. Een brede uitrol blijft nog uit in Krimpen aan den IJssel. Oorzaak hiervan is vooral het kostenaspect. Bewoners zijn niet altijd bereid de kosten van domotica te dragen, zolang ze de toepassing niet echt nodig hebben. Het Seniorenplatform en Het Meldpunt richten hun aandacht op het bekend worden met en bewust worden van de mogelijkheden van moderne technologie.

G. ZORG EN DIENSTEN

Er is een optimaal niveau van zorg en diensten aan huis, met zorgsteunpunten verspreid over de gemeente.

In de periode van Woonservice Krimpen heeft de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) diverse wetgeving overgenomen, zoals de Welzijnswet, de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg) en een deel van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). De gemeente is uitvoerder van de Wmo en biedt de keuze tussen hulp bij het huishouden in 'natura', hierbij wordt alles door de gemeente en de thuiszorgorganisatie geregeld of hulp bij het huishouden in de vorm van een persoonsgebonden budget.

Ter compensatie van de ondersteunende begeleiding en de gewijzigde indicatiestelling voor de dagverzorging zijn er in Krimpen aan den IJssel onder meer collectieve voorzieningen georganiseerd in de vorm van open inloop (plus) in de ontmoetingscentra. Mensen kunnen in een laagdrempelige voorziening terecht en treffen daar, naast ontmoeting van anderen, ook medewerkers van het Meldpunt waarmee zij indien gewenst hun vragen kunnen bespreken. Dichtbij huis kunnen inwoners terecht in de ontmoetingscentra en buurtkamers, om elkaar te ontmoeten, samen te eten of activiteiten te ondernemen en om zich actief vrijwillig in te zetten. Voor specifieke groepen (mensen met een handicap, dementerende ouderen en hun mantelzorgers) zijn soms specifieke ontmoetingscentra ingericht. Dit is deels gedaan uit praktische overwegingen (openstellingen) en deels om inhoudelijke redenen (doelgroepen

die elkaar niet goed accepteren als ze samen gebruikmaken van een ruimte). Dit verhoudt zich niet goed tot de uitgangspunten van Woonservice die uitgaan van inclusie. Mensen moeten gewoon in een buurt, wijk of ontmoetingscentrum onderdeel kunnen zijn van de maatschappij. Sociale uitsluiting is echter nog een realiteit en neemt toe naarmate de aard van de beperking 'dichterbij komt'. De professionals (begeleiders) kunnen hier samen met de bewoners uit komen door het bespreekbaar te maken, redelijke spelregels op te stellen, ieder (figuurlijk gesproken) zijn eigen ruimte te gunnen en zo voor iedereen een veilige omgeving te bieden.

In het kader van de Woonservice Krimpen aan den IJssel wordt uitgegaan van drie zorg- en welzijnssteunpunten in de gemeente: Het Facet (operationeel), Crimpenersteyn (operationeel) en Prinsessenhof (voorbereidingsfase). Bewoners die daar behoefte aan hebben kunnen bij deze steunpunten terecht voor informatie en advies. De informatie over alle voorzieningen en aanbieders (sociale kaart) wordt centraal bijgehouden en via de balie in het gezondheidscentrum eenduidig aangeboden.

Thuiszorg (persoonlijke verzorging) is in heel Krimpen aan den IJssel beschikbaar en wordt voornamelijk geleverd door Vierstroom en De Zellingen. Lelie Zorggroep levert thuiszorg in de vorm van Volledig Pakket Thuis (VPT) in De Nieuwe Vaart. Dit is verzorgingshuiszorg thuis. Voor VPT zorg is de beschikbaarheid van alarmering, maaltijden en een ontmoetingsruimte vereist.

Heel bijzonder en spannend was in 2011 de verhuizing van een groep bewoners uit verzorgingshuis Tiendhove naar het woonblok 'Binnenvaart', één van de negen blokken appartementen met zelfstandige woningen in De Nieuwe Vaart. Met steun van Tiendhove en een aparte ontmoetingsruimte in het complex (Kajuit), gingen deze mensen opnieuw, na een periode van wonen in het verzorgingshuis Tiendhove, helemaal zelfstandig wonen op heel wat meer vierkante meters dan zij

in Tiendhove gewend waren. De kwaliteit van hun woning en de nabijheid van voorzieningen hielp om de overstap met een gerust hart te kunnen maken. Het is een mooi voorbeeld van hoe een woningcorporatie en een zorginstelling samenwerken bij het vinden van een alternatief voor het verzorgingshuis.

De Zellingen oriënteert zich op de invoering van zelforganiserende teams. Dit zijn teams met wijkverpleegkundigen en verzorgenden die zichtbaar en herkenbaar zijn in de buurt. Op die manier kunnen bewoners een vertrouwensband met hen opbouwen. De zorg wordt in samenspel met bewoner en diens mantelzorger aangeboden en wordt op menselijke maat georganiseerd vanuit het steunpunt Crimpenersteyn. Vierstroom heeft deze werkwijze inmiddels ingevoerd.

Uitgangspunt voor het programma Woonservice is enerzijds 'compensatie' van beperkingen (hierbij gaat het vooral om collectieve voorzieningen en als het nodig is een aanvulling met een individuele verstrekking). Anderzijds zetten we in op preventie en educatie. Preventie om te voorkomen dat mensen in zware zorgvoorzieningen terecht komen. Educatie om mensen toe te rusten voor het zelf opzoeken van informatie en voorzieningen, alsmede het opsporen van eigen talenten. Voorbeeld hierbij is de inzet van de seniorenadviseur en de wijkverpleegkundige.

Welzijnsdiensten (zoals vervoer, ontmoeting, maaltijdservice, boodschappenservice, klusdiensten, alarmering) ondersteunen mensen om langer zelfstandig te blijven. Het welzijnswerk voor ouderen wordt in Krimpen aan den IJssel uitgevoerd door Het Meldpunt. Het Meldpunt faciliteert vrijwilligersorganisaties en maatschappelijke groeperingen in het organiseren van welzijnsactiviteiten. Maatschappelijke organisaties zoals kerken, UVV, Zonnebloem, Rode kruis, NPV, Ouderenbonden, vervullen een belangrijk deel van het welzijnswerk in Krimpen aan den IJssel.

¹ www.woonkeur.nl

² www.objectvision.nl/demos/woonzorgwelzijn-verkenner

4. Partners met visie en vasthoudendheid

Voor het samenwerkingsconvenant hebben de partners in Woonservice Krimpen aan den IJssel overwogen dat zij:

- in Krimpen aan den IJssel werken aan levensloopgeschikte wijken, waar de bewoners kwaliteit van leven ervaren;
- samenwerken vanuit een gedeelde visie op het belang van ketensamenwerking wonen-zorg-welzijn;
- een duurzame en toekomstbestendige ontwikkeling wensen van deze aanpakgericht op kwaliteit van leven in Krimpen aan den IJssel.

Doelen

Op grond daarvan zijn de partners het volgende overeengekomen:

Doel van Woonservice Krimpen aan den IJssel is het realiseren van een levensloopgeschikte gemeente Krimpen aan den IJssel, opdat de inwoners van Krimpen aan den IJssel in hun eigen vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen.

Ongeacht leeftijd, sociaal economische situatie of handicap moeten bewoners van Krimpen aan den IJssel lang zelfstandig en zelfredzaam kunnen zijn en kwaliteit van leven kunnen ervaren.

Daarom ondersteunt de gemeente Krimpen aan den IJssel in samenwerking met de lokale maatschappelijke organisaties de bewoners als dat nodig is en stimuleert het (leren) nemen van eigen verantwoordelijkheid waar dat mogelijk is.

Afspraken

De partners onderschrijven het Programma Woonservice in Krimpen aan den IJssel, stellen uren en middelen beschikbaar voor de sturing en implementatie van het Programma en zetten voor eigen rekening personeel en middelen in

ter realisatie van de doelen van Woonservice. Ook dragen de partners zorg voor de borging van de doelen in de eigen beleidsplannen en begrotingen. Ze zijn bereid om daar waar nodig bestaande samenwerking te verbeteren en te vernieuwen. En de partners spreken de bereidheid uit om samen de verantwoordelijkheid te dragen voor het zoeken naar en inzetten van (aanvullende) middelen en instrumenten. De gemeente Krimpen aan den IJssel verzorgt en faciliteert het programmamanagement. Inhoudelijk wordt aan het Programma sturing gegeven door het algemeen bestuur Woonservice en de programmagroep Woonservice. In het bestuur participeren de partners op bestuurs- en directieniveau, in de programmagroep participeren de partners op management- en beleidsniveau. Het Programma en de werkwijze worden jaarlijks geëvalueerd, waarna bijstelling mogelijk is. Partners hebben een netwerk gevormd om daadkrachtig te kunnen zijn en om zich eenduidig te kunnen profileren op het gebied van woonservicezones in Krimpen aan den IJssel.

In principe kunnen ook andere maatschappelijke organisaties op het terrein van wonen, zorg en welzijn toetreden tot het netwerk, mits zij zich conformeren aan de voorwaarden. Organisaties nemen deel aan het netwerk Woonservice in Krimpen aan den IJssel onder de voorwaarde dat zij:

1. De visie van integraal gebiedsgericht werken onderschrijven.
2. Meewerken aan een optimaal voorzieningen-niveau wonen-zorg-welzijn in Krimpen aan den IJssel.
3. Het bestuurlijk kader van Woonservice Krimpen aan den IJssel erkennen en zich conformeren aan besluitvorming.
4. Actief deelnemen in bestuurlijk netwerk, programmagroep en werkgroepen.
5. Open agenda's hanteren voor wat betreft de eigen (bedrijfs)doelstellingen.
6. Willen investeren in de integrale aanpak en samenwerking en willen meebetalen aan de kosten die dat met zich meebrengt.

7. Willen investeren in infrastructuur en voorzieningen.
8. Kennis en ervaringen delen, ten gunste van verbetering van het geheel.
9. In communicatie over projecten wonen-zorg-welzijn de relatie aangeven met de samenwerking met de andere partners in dit verband.

Elf jaar samenwerken in Woonservice is geen vanzelfsprekendheid, maar getuigt wel van vasthoudendheid. De afspraken van de afgelopen jaren hebben glanzende resultaten opgeleverd. De partners hebben voor de toekomst gedeelde aandachtspunten:

- a. De partners hechten veel waarde aan een gezamenlijk programma van de gemeente en de maatschappelijke organisaties.
- b. De ambities voor wonen, zorg en welzijn moeten realiteitswaarde hebben en (financieel) haalbaar zijn.
- c. Accent ligt op educatie, zelfmanagement, empowerment en participatie van burgers.
- d. Vanuit Woonservice verbindingen leggen met de gemeentelijke programma's jeugd, onderwijs, werk en inkomen, gezondheid en met ketensamenwerking waaronder dementieketen.
- e. Korte lijnen tussen de partners in de Woonservice zijn belangrijk.
- f. Krimpen aan den IJssel voorbereiden op demografische en maatschappelijke ontwikkelingen (vergrijzing, veranderingen in de organisatie van zorg en welzijn).
- g. De infrastructuur van de samenwerking binnen Woonservice is van groot belang. Partners moeten open in het samenwerkingsproces participeren, waarbij ieders belangen duidelijk zijn.
- h. Een lerende omgeving maken en houden voor thema's als woningtoewijzing, bewoners-ondersteuning, optimaal voorzieningen-niveau, buurtzorg, technologie, vertrouwd wonen, ontschotting in de zorg.
- i. Optimalisering communicatie en voorlichting.

EEN NADERE KENNISMAKING
MET DE PARTNERS:

Gemeente Krimpen aan den IJssel, College B&W

In het Collegeprogramma 2010 - 2014 'Naar een nieuw evenwicht' formuleert het College van B&W dat de gemeente de komende vier jaar streeft naar een nieuw evenwicht tussen de eigen verantwoordelijkheid van burgers om hun leven vorm te geven en de (wettelijke) verantwoordelijkheid van de gemeente om collectieve en/of individuele voorzieningen aan te bieden. Dat betekent dat de gemeente wil bezien in welke mate de burgers en de samenleving zelf een grotere bijdrage kunnen leveren aan de collectief gewenste maatschappelijke effecten binnen de verschillende pijlers van onze lokale gemeenschap. Sinds 2002 werkt de gemeente met een groot aantal maatschappelijke organisaties samen aan het levensloopgeschikt maken van de gemeente. Doelstelling is om de inwoners van Krimpen aan den IJssel in een vertrouwde sociale omgeving oud te laten worden. De gemeente ziet het programma als richtinggevend voor in ieder geval de woningbouwproductie, de inrichting en het beheer van de buitenruimte en de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning. Ook binnen het sport- en volksgezondheidsbeleid is veel aandacht voor deze doelgroep.

Stichting Meldpunt Capelle/Krimpen

Het Meldpunt is een welzijnsorganisatie waarin verschillende werksoorten gebundeld zijn. Het gaat om ouderenwerk, informatie en advies over wonen, welzijn en zorg, aanvragen en aanmeldingen voor diverse voorzieningen, activiteiten en cursussen, mantelzorg en vrijwillige hulpverlening. Het Meldpunt richt zich op kwetsbare inwoners van alle leeftijden en hun mantelzorgers. Het Meldpunt heeft een informatie- en adviespunt in het gezondheidscentrum in Krimpen aan den IJssel. Daar zijn ook het Steunpunt Mantelzorg en het Steunpunt Vrijwilligers gevestigd.

Het Meldpunt organiseert activiteiten en 'open inloop' (plus) in de ontmoetingscentra in Krimpen aan den IJssel. Deze activiteiten bieden dagstructuur, educatie en ontspanning. Bewoners kunnen zich vrijwillig inzetten op allerlei gebied en zij kunnen tevens terugvallen op professionele ondersteuning van het Meldpunt als dat nodig is. Door hun regelmatige aanwezigheid kunnen medewerkers van het Meldpunt op een vroeg moment mogelijke problemen signaleren bij bewoners.

Het Meldpunt is ook actief in het collectief ondersteunen en motiveren van bewoners in buurten en flats om meer met en voor elkaar te doen en zelf actief te worden in hun eigen omgeving. Dit doet Meldpunt bij voorkeur met korte interventies, ingebed in reguliere activiteiten zoals ouderenwerk en Steunpunt vrijwilligers. Als mensen mantelzorg verlenen en even op adem moeten komen, kan het Meldpunt respijtzorg organiseren. Hiervoor is onder andere het project ZorgSaam ingericht met getrainde vrijwilligers. Het Meldpunt werkt met ongeveer 380 vrijwilligers.

QuaWonen

QuaWonen is een woningcorporatie voor de Krimpenerwaard. Naast huisvesting draagt QuaWonen bij aan vitale kernen en leefbare wijken. De organisatie is stevig lokaal verankerd. QuaWonen werkt nauw samen met huurders, gemeenten en zorg- en welzijnsorganisaties. Als maatschappelijk ondernemer ligt de eerste zorg van QuaWonen bij het huisvesten van mensen met een lager inkomen en bijzondere doelgroepen. Behalve in de bouw en het beheer van de woningen investeert QuaWonen in de woonomgeving met programma's 'schoon, heel, veilig' en het stimuleren van ontmoeting tussen buurtbewoners. In veel woongebouwen is de toegankelijkheid verbeterd, door onder andere het plaatsen van automatische deuropeners.

Om dat zo goed mogelijk te doen, luistert QuaWonen naar (toekomstige) huurders en naar andere belanghebbenden. Zowel bij nieuwbouw-

als bij onderhoudsprojecten staat kwaliteit, duurzaamheid, veiligheid en energiebesparing hoog in het vaandel, met als recent voorbeeld de aanpak 'Slim en Snel'. Nieuwe appartementen worden levensloopgeschikt gebouwd. Hierbij hanteert QuaWonen het samen met belanghouders ontwikkelde 'Programma Van Eisen voor levensloopgeschikte woningen', gebaseerd op het landelijke Woonkeur.

QuaWonen heeft de afgelopen jaren diverse levensloopgeschikte woonprojecten opgeleverd. Daarbij besteedt QuaWonen veel aandacht aan leefbaarheid, onder meer door daar waar dat kan en relevant is buurtkamers toe te voegen in woongebouwen. In deze buurtkamers kunnen bewoners elkaar ontmoeten en vrijwillige onderlinge diensten regelen en uitvoeren. Een specifieke investering in leefbaarheid heeft QuaWonen geleverd in de Bloemenbuurt-West, met de realisering van BloemRijk, meergeneratiewonen in een buurgemeenschap. In deze buurt is onderlinge saamhorigheid een belangrijk uitgangspunt en QuaWonen en de gemeente stimuleerden dat door een buurtcoach te faciliteren. Een soortgelijke ontwikkeling is gerealiseerd in Kortland, in het gebied Rondweg-Middenwetering met de nieuwbouw van De Nieuwe Vaart. Veilig, levensloopbestendig, duurzaam en toegankelijk, blijven sleutelbegrippen voor QuaWonen.

Vierstroom

Vierstroom is een zorgorganisatie die zowel zorg thuis levert als zorg in een woonzorgvoorziening. In Krimpen aan den IJssel levert Vierstroom alleen zorg thuis: huishoudelijke zorg, persoonlijke verzorging en voorlichting. Vierstroom werkt vanuit het gezondheidscentrum en heeft hierdoor ook veel samenwerking met de eerstelijns. In Krimpen werkt Vierstroom met zorgteams waarin alle deskundigheid aanwezig is op meerdere niveaus. Deze teams krijgen de verantwoordelijkheid voor de zorg aan huis in een deel van Krimpen. Hierdoor verwacht Vierstroom de zorg

dichterbij huis en met een herkenbaar gezicht te kunnen bieden. De Hulp Thuis (huishoudelijke hulp) is bij Vierstroom in een apart organisatieonderdeel ondergebracht. Dat geldt ook voor Palet Welzijn, het welzijnsdeel van Vierstroom. In zorg aan huis levert Vierstroom persoonlijke verzorging, advies, informatie en voorlichting. Ook levert Vierstroom palliatieve zorg, nacht-zorg, acute zorg na alarmering, casemanagement dementie en medisch specialistische verpleging thuis. Vierstroom heeft in Krimpen aan den IJssel een ontmoetingscentrum voor thuiswonende dementerende ouderen en hun mantelzorgers ingericht, in samenwerking met Meldpunt en de regionale dementieketen.

De Zellingen

De Zellingen biedt inwoners van Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Nieuwerkerk aan den IJssel en inwoners van de Rotterdamse wijk Kralingseveer een breed pakket aan diensten op het gebied van zorg, wonen en welzijn. De Zellingen verleent de zorg waar nodig is, zo dicht mogelijk bij huis, verpleeghuiszorg, zorg binnen het verzorgingshuis en binnen andere woonvormen. Ook mensen die thuis wonen kunnen terugvallen op De Zellingen. Voor hen is er opvang, dagbehandeling, dagverzorging en thuiszorg. De Zellingen is ook actief op het gebied van preventie, het voorkomen van gezondheidsproblemen. De Zellingen biedt jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar (waaronder de consultatiebureaus), voedings- en dieetadvies, cursussen en begeleide zelfhulpgroepen. In Krimpen aan den IJssel heeft De Zellingen een verzorgings- en verpleeghuis Crimpenersteyn, met 230 appartementen 'AWBZ-verblijf', deels in kleinschalig groepswonen, voor psychogeriatric, ouderen met een lichamelijke aandoening/handicap, korsakov en ouderenzorg. Daarnaast blijft De Zellingen zorg en diensten bieden voor de aanleunwoningen van Havensteder. Hiervoor wordt een alternatief gezocht, omdat deze woningen niet langer voldoen voor 'verzorgd wonen'. Crimpenersteyn is het zorg- en welzijnssteunpunt voor Krimpen-Oost (Langeland, Boveneind).

Lelie Zorggroep

Lelie Zorggroep richt zich op (veelal) ouderen die ondersteuning en zorg nodig hebben, zowel thuis als in woonzorglocaties. Zij biedt verzorging, verpleging en behandeling in alle vormen en stemt het aanbod zo veel mogelijk af op de vragen en wensen van de bewoners. Vanzelfsprekend wordt rekening gehouden met de mogelijkheden en beperkingen van bewoners. Lelie Zorggroep respecteert de denk- en leefwereld van de bewoners en helpt om de woonomgeving zo veel als mogelijk af te stemmen op wat bewoners gewend zijn. De visie op zorg- en dienstverlening ontleent Lelie Zorggroep aan haar protestants-christelijke levensbeschouwing. Zij wil goede zorg leveren, ingebed in een relatie gebaseerd op gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Lelie Zorggroep schept een vertrouwde, huiselijke en veilige woonomgeving met een balans tussen wonen, welzijn, zorg en behandeling. In Krimpen aan den IJssel heeft Lelie Zorggroep de beschikking over een nieuw verpleeghuis, als vervanging van het oude verzorgingshuis Tiendhove. In het nieuwe verpleeghuis wordt kleinschalig groepswonen met verpleging geboden aan demente ouderen en oudere verstandelijk gehandicapten. In het nieuwe gebouw Het Facet wordt een grote diversiteit aan diensten geboden, waardoor Het Facet zich kan profileren als een zorg- en welzijnssteunpunt. Lelie Zorggroep heeft samen met onder andere QuaWonen, Het Meldpunt, Pameijer en de gemeente geïnvesteerd in het project Verzorgd en Vertrouwd wonen in Kortland. In dit project wordt een combinatie gevonden van zelfstandig wonen met zorg aan huis, welzijnsfaciliteiten en een vertrouwde woonomgeving in een buurgemeenschap. 14 bewoners van het oude verzorgingshuis zijn weer zelfstandig gaan wonen met Volledig Pakket Thuis (VPT). Lelie Zorggroep heeft circa 80 vrijwilligers in Tiendhove. In Het Facet werken behalve deze vrijwilligers ook cliënten van Pameijer op vrijwillige basis als dagbesteding.

Seniorenplatform

Het Seniorenplatform wordt als onafhankelijk adviesorgaan geraadpleegd bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van het beleid van de gemeente, gericht op senioren. Met de gemeente Krimpen aan den IJssel is een convenant gesloten. Ook hebben lokale organisaties op de terreinen van wonen, zorg en welzijn toegezegd het seniorenplatform te zullen betrekken bij het beleid voor de senioren van Krimpen. Het geven van adviezen is dus een kerntaak van het Seniorenplatform. Het Seniorenplatform is vanaf het begin betrokken bij het programma Woonservice en participeert met een advieszetel zowel in het algemeen bestuur als in de programmagroep van Woonservice. De betrokkenheid bij het programma is groot en gaat verder dan advies geven. Zo heeft het Seniorenplatform een aantal informatiebijeenkomsten georganiseerd over de actuele ontwikkelingen rond wonen en zorg.

Pameijer

Pameijer is een organisatie die mensen met een beperking ondersteunt in het bereiken van een zo optimaal mogelijke kwaliteit van bestaan. Zij wil dit nadrukkelijk doen in en met de samenleving. Dit betekent dat de organisatie zich niet alleen richt op de mensen met een beperking en hun netwerk, maar ook op de samenleving waarvan cliënten, hun netwerken Pameijer een onderdeel zijn. Pameijer draagt bij aan een samenleving waar iedereen ertoe doet en recht heeft op volwaardig burgerschap en respect. Als rode draad door de organisatie loopt de visie van Pameijer op de positie van mensen met een beperking in de samenleving. Als gevolg van een stoornis of beperking hebben deze mensen een kwetsbare positie in de samenleving. Zij hebben daarom recht op ondersteuning om een situatie te bereiken waarin zij als volwaardig persoon – in en met de samenleving – leven, waarin zij zelf de regie over hun leven hebben, hun persoonlijk netwerk actief bij hun leven betrokken is en zij de kwaliteit van hun bestaan zo optimaal mogelijk ervaren. Pameijer betreft de samenleving bij het realiseren van de ondersteuning van cliënten en

groepen cliënten. Ook biedt de organisatie de samenleving inzet bij het beantwoorden van sociale vraagstukken waarin haar expertise een meerwaarde heeft. Pameijer participeert actief in het programma Woonservice en daarbij behorende onderdelen en deelprojecten. Een aantal cliënten van Pameijer woont zelfstandig, een aantal woont in woonvoorziening De Zwaluwhof en een deel woont in Tiendhove. Cliënten zijn in de samenleving actief via diverse projecten dagbesteding, onder meer in Het Facet Plein.

Philadelphia Zorg

Philadelphia is een landelijke netwerkorganisatie met circa 8.200 medewerkers die in en vanuit ongeveer 800 locaties ondersteuning bieden aan ruim 8.000 cliënten in de verstandelijke gehandicaptenzorg. De ondersteuning varieert van enkele uren begeleiding per week tot dagelijkse intensieve zorg en van logeeropvang tot dagbesteding en begeleide werkvormen. Philadelphia wil er vanuit een christelijke visie aan bijdragen dat mensen met een verstandelijke beperking gelukkig kunnen zijn en het beste uit zichzelf kunnen halen. Daarom wordt gewerkt met verantwoordelijkheidsbesef, passie, aandacht en professionaliteit. Philadelphia gaat uit van de mogelijkheden van iedere individuele cliënt als het gaat om zorg, wonen, werken, leren, dagbesteding en welzijn.

De woonvorm Tricolore in Krimpen aan den IJssel valt onder Philadelphia Zorg West. Deze regio biedt hulp, begeleiding en ondersteuning aan jongeren en ouderen met een verstandelijke beperking, mensen met een aan autisme verwante contactstoornis in combinatie met een verstandelijke beperking en mensen met niet-aangeboren hersenletsel. Philadelphia wil een passend antwoord geven op alle vragen van mensen met een beperking en hun ouders of belangenbehartigers. Tricolore is een woonvoorziening voor jongvolwassenen en is ontstaan als ouderinitiatief vanuit de vereniging 'Op weg met de ander' (vanouds bekend als een vereniging gelieerd aan de Gereformeerde

Bond). Er is een goede samenwerking met de Rehobothkerk in de directe omgeving van de woonvoorziening. Tricolore maakt incidenteel ook gebruik van de ruimte in de kerk voor activiteiten. In Tricolore hebben alle bewoners een eigen kamer met douche. De huiskamer wordt gedeeld. Tricolore is een voorziening waar cliënten wonen of geregeld langskomen, gefinancierd uit de AWBZ. Voor de buurt is de aanwezigheid van de bewoners van Tricolore heel gewoon. De bewoners van Tricolore vinden het wel jammer dat de winkels zo ver weg zijn. Ze laten de boodschappen nu thuis bezorgen, maar ze missen daardoor wel een contactmoment met de gewone samenleving.

SOR, Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam

De SOR is een woningcorporatie gespecialiseerd in comfortabel wonen voor 60-plussers. De huurappartementen voor senioren zijn verspreid over ruim 65 gebouwen in Rotterdam, Spijkenisse, Oud-Beijerland, Brielle, Westvoorne en Krimpen aan den IJssel. Deze gebouwen bieden plaats aan circa 8.000 woningen, verzorgingsplaatsen, winkels en serviceruimten. Het beleid van de SOR is erop gericht een kwalitatief hoogwaardig en gevarieerd aanbod van huurwoningen in diverse prijsklassen te realiseren. Service levert de SOR vaak met eigen personeel, maar de SOR werkt ook samen met (welzijns)organisaties die de service of zorg bieden. Om het woningaanbod nog beter aan te laten sluiten op de woonwensen van senioren, is de SOR bezig haar woningbezit uit te breiden en te vernieuwen. Een voorbeeld daarvan is de vernieuwing van Tiendhove en de nieuwbouw van 149 seniorenwoningen in de directe omgeving. Zelfstandigheid van de bewoners is het uitgangspunt. De mogelijkheid om gebruik te maken van aanvullende service en zorg helpt om die zelfstandigheid zo lang mogelijk vast te houden. Daarom biedt SOR in bijna al haar gebouwen aanvullende diensten en zorg, met als aandachtspunt de introductie van moderne technologie ter ondersteuning van zelfredzaamheid. De diensten worden

meestal geboden in samenwerking met een zorginstelling, in dit geval met Lelie Zorggroep.

Havensteder

Havensteder, de fusiecorporatie die ontstaan is uit de voormalige corporaties Com•wonen en PWS, biedt goede en betaalbare woonkwaliteit en dienstverlening in de Stadsregio Rotterdam. Havensteder wil een betrouwbare investeerder zijn in wijken met een grootstedelijk risicoprofiel en zijn verantwoordelijkheid nemen voor het welzijn van de bewoners in deze wijken. Havensteder richt zich in het bijzonder op mensen in een kwetsbare positie. In Krimpen aan den IJssel bezit Havensteder 89 woningen in de wijk Langeland, in de directe omgeving van Crimpenersteyn.

Zorgkantoor Achmea Rotterdam

Achmea Zorgkantoor voert de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) uit voor zes zorgregio's. Dit doet Achmea vanuit één kantoor in Zwolle. Nederland is verdeeld in 32 zorgkantoorregio's. In elke regio heeft de zorgverzekeraar die in dat gebied de meeste verzekerden heeft, de rol van zorgkantoor. Krimpen aan den IJssel valt onder zorgregio Rotterdam. Een zorgkantoor is een organisatie die de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) uitvoert. De AWBZ dekt zware geneeskundige risico's die niet onder de zorgverzekering vallen, zoals langdurige zorg thuis of opname in een verpleeghuis of instelling voor gehandicaptenzorg. Achmea voert de AWBZ uit voor alle zorgverzekerden die in de zorgregio wonen, dus ook voor verzekerden van andere zorgverzekeraars. De zorgaanbieders moeten voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen. Het zorgkantoor ziet daarop toe en houdt zich onder andere bezig met capaciteitsvraagstukken in Krimpen aan den IJssel. Concreet denkt het Zorgkantoor mee over de ontwikkeling bij Crimpenersteyn. Het zorgkantoor is geïnteresseerd in het concept 'Vertrouwd en Verzorgd Wonen'. Ook de relatie met versterking eerstelijns, zorg en welzijn is in dit verband belangrijk voor het zorgkantoor, maar ook voor Achmea als zorgverzekeraar.

5. Vooruitblik: Kansen voor de toekomst

Vooruitkijkend naar de toekomst is er nog veel werk te verrichten voor Woonservice. Uitgangspunten voor de samenwerking blijven:

- Communicatie, transparante informatie.
- Participatie, bewoners mee laten denken over oplossingen.
- Concrete resultaatverwachtingen.
- Monitor op output (producten, diensten en activiteiten).
- Kennis delen.

De partners in Woonservice Krimpen aan den IJssel blijven streven naar meer levensloopgeschikte woningen. Als voorbeeld dienen de ontwikkelde concepten van Bloemrijken en Het Facet / De Nieuwe Vaart. In wijken waar de voorzieningen niet in de nabijheid beschikbaar zijn, wordt de mobiliteit verhoogd door bijvoorbeeld een particuliere vervoersdienst in te zetten. Bovenal is er aandacht voor verbindingen met de gemeentelijke programma's jeugd, onderwijs, werk en inkomen en gezondheid. Maar we houden ook verbinding met andere programma's, zoals ketendementie, ketens in de eerstelijns (onder andere diabetes, COPD, hartfalen), preventieprogramma's en keten palliatieve zorg. Met minder middelen zullen meer mensen moeten worden ondersteund in het lang zelfstandig en zelfredzaam blijven. Deze uitdaging wordt aangegaan door het versterken van de eigen kracht van de inwoners. Dit doen we door professionals samen te laten werken met burgers. Ook gaan we de uitdaging aan door het voorkomen van escalaties, zoals opname in ziekenhuis en verpleeghuis, huisuitzettingen en duurdere vormen van zorg. Hiertoe worden nieuwe ontwikkelingen ingezet in ketensamenwerking met eerstelijns, welzijn en ziekenhuizen. Op het wensenlijstje van de partners staat het vasthouden en verder verdiepen van de samenwerking, het verder benutten van inhoudelijke, organisatorische en financiële kan-

sen, concreet gemaakt in de eerder genoemde uitgangspunten:

1. Communicatie en Samenwerken

- Hoe vangen we alle veranderingen vanuit de AWBZ/Wmo met elkaar op?
- Onderlinge communicatie en functionele afstemming.
- Klantzeggenschap, bewonersbetrokkenheid, participatie.
- Hospice: samenwerking gericht op ketenzorg, doorstroming, verwijzing.
- Ontwikkelingen VPT-thuiszorg in de toekomst: minder middelen spoort aan tot meer samenwerking.
- Samenwerking tussen burgers, vrijwilligers en professionals in welzijn en zorg bij zelfstandig thuis wonen.
- Samenwerken burgers, vrijwilligers en professionals bij intramurale zorg.
- Communicatie met bewoners: mensen stellen de beslissing over doorstroming naar een meer geschikte woning lang uit en de weerstand is vaak groot, het is een emotionele beslissing.

2. Decentralisaties Sociaal Domein

- Scheiden wonen en zorg (anticiperen), consequenties voor bewoners en partners Woonservice.
- Regeerakkoord thema's wonen, welzijn, zorg. Jeugdzorg, wijze van aanbesteden, rekenmodellen transitie jeugdzorg stadsregio.
- Werk en inkomen, participatiewet.
- Maatschappelijke ontwikkelingen, sociale zaken en vervoer.
- Ontwikkelen van een 'leeracademie' voor gemeenschappen.

3. Contracten corporaties met zorg en welzijn

- Contracten corporaties met zorg.
- Hoe zorg en ondersteuning in de buurt vorm geven?
- Educatie, mensen meer zelf leren voor zichzelf te zorgen en dingen zelf te regelen.

- Het gebruik van moderne technologie zoals domotica, ook al zijn er belemmeringen bij de realisatie (onder andere kosten voor de bewoner), vraaggerichte aanpak: 'waar heeft de bewoner behoefte aan en wat mag het kosten?'
- Goede informatievoorziening over soorten woningen en bijbehorende zorgmogelijkheden en voorzieningen.

4. Wijk aanpak

- Woonservicepartners werken samen aan zorgzame buurten.
- Het serieus nemen van 'zorgen' van bewoners, bijvoorbeeld leidt zelfstandig wonen niet tot meer eenzaamheid of onderlinge zorgzaamheid in de buurt, moet ik dan voor mijn buren gaan zorgen?
- Wijkschouw als participatie-instrument.
- Terugdringen eenzaamheid en sociaal isolement.
- Kernbegrippen voor de toekomst: iedereen doet mee, kracht van mensen, leren waar kan.
- Verdere implementatie buurtzorgteams en inzet wijkverpleegkundigen als vertrouwenspersoon, dichtbij bewoners en zichtbaar in de buurten.
- Mensen met een verstandelijke of psychische beperking kunnen veel doen in de lokale samenleving en daarmee ook iets 'teruggeven'.

5. Beschermd en verzorgd wonen

- Ontwikkeling Prinsessenhof.
- Ontwikkeling omgeving Crimpenersteijn.
- Gebruik maken van nieuwe mogelijkheden, zoals domotica en e-health programma's.

6. Ontmoetingscentra

- Ontmoetingscentrum dementie: samenwerking gericht op verwijzing, signalering etcetera
- Ontmoetingscentra/wijkcentra: afstemming aanbod en vraag.
- Versterken bewonersregie.

DEEL II

Drie participatie instrumenten
nader bekeken

6. De zorgzame wijk: Vertrouwd en Verzorgd Wonen

MOTTO VAN VERTROUWD
EN VERZORGD WONEN

Onderling contact tussen mensen is de basis voor sociale samenhang. Als mensen elkaar kennen is de drempel minder hoog om elkaar ondersteuning te vragen. Komen ze er onderling niet uit, dan kunnen ze terugvallen op een vangnet van vrijwilligers en professionals.

Een wijk met veel goede burens

Wonen en leven in een gezellige, levendige wijk, waar je makkelijk met mensen in contact komt en dicht bij huis alle voorzieningen treft die je nodig kunt hebben. Waar bewoners, van jong tot oud, zich bij hun omgeving betrokken voelen en iedereen naar vermogen bijdraagt aan een plezierig woonmilieu. Waar ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en zo nodig steun krijgen van hun omgeving. Een wijk waar senioren merken dat ze net als de andere wijkbewoners een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het sociale leven.

Zo'n wijk ontwikkelen is de bedoeling van Vertrouwd en Verzorgd Wonen. Hiermee is gestart in Woonservicegebied Kortland met de bedoeling het ook te laten werken in de andere wijken. Het heet Verzorgd Wonen, omdat wijkbewoners dicht bij huis de professionele begeleiding en de zorg kunnen krijgen die ze nodig hebben om zelfstandig te kunnen blijven wonen. Dat geldt ook voor zaken zoals alarmering, alarmopvolging en maaltijdvoorziening. Het heet Vertrouwd Wonen, omdat de bedoeling is in de wijk een open leefklimaat te scheppen waarbij de bewoners elkaar op allerlei manieren tegenkomen in plaats van langs elkaar heen te leven. 'Bekend maakt vertrouwd' is hier van toepassing. Zo kunnen de wijkbewoners besluiten samen dingen te organiseren en weten

ze elkaar op de juiste momenten te vinden voor hulp of steun. Vertrouwd en Verzorgd Wonen streeft met andere woorden naar een wijk met veel goede burens, waar mensen er voor elkaar zijn. Waar de bewoners zich door hun sociale activiteiten deel van de wijk voelen en midden in het leven staan. En waar professionals samen met de bewoners werken aan lang zelfstandig en zelfredzaam leven.

Een bewoner die werkloos was geraakt wilde wel wat doen in de wijk. Hij was goed in klussen. In die tijd werden veel woningen aan De Nieuwe Vaart opgeleverd. Bij de inrichting van de nieuwe woning door de oudere bewoners valt er altijd veel te klussen. We hebben in onze nieuwsbrief gezet dat wijkbewoners deze wijkbewoner konden bellen als ze wat te klussen hadden. Die man heeft zo veel goed werk verzet! Bij veel mensen heeft hij dingen opgehangen en gemonteerd. Zelf heeft hij meer contacten gekregen. Hij had het gevoel dat hij wat te bieden had. Mensen nodigden hem uit voor het eten! Dat heeft hij als heel bijzonder ervaren. Dat is echt een prachtig voorbeeld van onderling dienstbetoon.

BloemRijk

De partners in Woonservice werkten eerder samen in het project BloemRijk in Langeland, een typisch voorbeeld van Vertrouwd Wonen. De wijk Bloemenbuurt-West moest worden gesloopt vanwege funderingsproblemen. Zowaar een traumatische ervaring voor de bewoners die hier graag woonden, in woningen die verder nog in orde waren, in een prettige buurt waar burens elkaar kenden. De woningcorporatie QuaWonen bedacht samen met de inwoners en de gemeente een plan. De sloop en nieuwbouw zou doorgaan, maar er zou een nieuwe buurt verrijzen waar niet alleen de woningen duurzaam zouden zijn, maar ook het sociale klimaat. Gedurende het hele proces van sloop en nieuwbouw zijn bewoners betrokken gebleven. Bovendien hebben zij met elkaar een buurovereenkomst opgesteld, over

de wijze waarop zij in de nieuwe buurt met elkaar wilden omgaan. In de buurtvereenkomst ligt vast dat BloemRijk een levendige buurt zal zijn met een vorm van onderling dienstbetoon. De ontmoetingsruimte faciliteert ontmoeting tussen de bewoners. Jong en oud participeert op verschillende manieren. Bewoners zorgen voor het beheer van de ontmoetingsruimte, het organiseren van allerlei buurtactiviteiten en spelen een rol in het groenbeheer.

Vertrouwd én Verzorgd Wonen gaat nog een stapje verder. Behalve onderling dienstbetoon is er samenwerking met professionele werkers in de wijk, zodat er ook een vangnet is als bewoners het onderling niet meer redden.

Nieuw beleid in een nieuwe tijd

Sociale samenhang in een wijk is een belangrijke voorwaarde om lang zelfstandig en zelfredzaam thuis te kunnen wonen. Een positief sociaal klimaat creëren in een wijk is dan ook een belangrijk doel in de aanpak van Vertrouwd en Verzorgd wonen. Hierbij wordt een overstap gemaakt van de vroegere 'verzorgingsstaat' naar eigentijdse gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Daarbij gaat het primair om de 'eigen kracht' van burgers en de gebundelde 'samenkracht' van burgers onderling en van burgers samen met professionals.

Sinds ruim een decennium luidt het motto voor mensen die door ouder worden, beperkingen of gezondheidsproblemen minder goed uit de voeten kunnen: 'Als het even kan zelfstandig blijven wonen, zo zelfredzaam mogelijk, met regie over het eigen leven'. In de jaren zestig was het gewoon als mensen op hun 65e in een bejaardenhuis gingen wonen om verzekerd te zijn van een verzorgde oude dag. De meeste senioren van nu hebben heel andere (woon)wensen. Zij zijn vaak nog redelijk gezond en staan actief in het leven. Ze genieten van hun 'derde levensfase' en dat doen ze meestal niet door achter de spreekwoordelijke geraniums te gaan zitten. Ze zorgen voor hun kleinkinderen en doen vrijwilligerswerk of betaald werk. Ze gaan op reis en volgen cursus-

sen. Ze kunnen ook actief worden in hun wijk en daarmee bijdragen aan vertrouwd wonen. Ook mensen met een beperking kunnen lang in de samenleving blijven meedoen. Zij kunnen in de wijk zinvolle diensten verrichten, zoals opruimen en helpen in de ontmoetingscentra. Er is sprake van een vertrouwde wijk als wijkbewoners elkaar kennen en als zichtbaar is dat ieder op zijn eigen manier zijn steentje bijdraagt.

Een nieuw evenwicht

Maatschappelijk en financieel is de zorg zoals die tot voor kort werd aangeboden steeds minder goed op te brengen. Door de vergrijzing en de ontgroening neemt het aantal ouderen in relatie tot het aantal jongeren snel toe. De babyboomgeneratie, de mensen die tussen 1945 en 1950 zijn geboren, gaat met pensioen. Natuurlijk zijn niet al deze 65-plussers even vitaal en actief. Er zijn senioren die minder gezond zijn en er zijn ook senioren met ernstige gezondheidsproblemen en die complexe zorg nodig hebben. Zij kunnen minder gemakkelijk maatschappelijk actief blijven. De minder vitale senioren kunnen zich vaak nog goed zelf redden, totdat iets, soms iets ogenschijnlijk kleins, het evenwicht verstoort. Veel ouderen uit deze groep hebben één of meer chronische ziekte(n) en wonen alleen. Een val door een losliggend matje kan dan grote gevolgen hebben. Met mensen in hun omgeving die even de vuilnis willen buitenzetten, een boodschap doen of een oogje in het zeil houden, kunnen zij het thuis lang volhouden en kan langdurige opname in ziekenhuis of verpleeghuis worden voorkomen. Daarbij maakt het wel uit wie welke steun biedt. Een partner, een kind, een buurman, een kerklid, de complexbeheerder van de woningcorporatie of de wijkverpleegkundige zijn allen op hun eigen wijze van belang en leveren ieder vanuit hun eigen rol en expertise een bijdrage aan zorg en welzijn in de buurt. Mensen die zich door hun werk of woonsituatie betrokken voelen bij een wijk, zijn de ogen en oren en vaak ook de steunpilaren van de buurt en haar bewoners.

Veranderend beleid en hoe woonservice hier aan bijdraagt

De afgelopen decennia waren veel voorzieningen die mensen ondersteunden om zelfstandig en zelfredzaam te blijven wonen opgenomen in de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Dat verandert. De AWBZ biedt voortaan, net als de oorspronkelijke wet, alleen nog de 'onverzekerbare zorg', zoals de verblijfszorg voor ernstig dementerende ouderen, verstandelijk gehandicapten en mensen met ernstige psychiatrische problemen. Veel voorzieningen uit de AWBZ 'verhuizen' naar de gemeenten. Die kunnen beter dan de rijksoverheid lokaal voorzieningen op elkaar afstemmen en in de wijken organiseren. De gemeenten regelen en bieden de voorzieningen voortaan aan op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Tegelijkertijd komt er wel minder geld voor beschikbaar. Mensen kunnen dus niet langer evenveel en dezelfde professionele zorg krijgen als in het verleden gebruikelijk was. Mantelzorg en vrijwilligerswerk zullen inspringen en diensten worden anders georganiseerd. Medische en persoonlijke zorg en verpleging worden in de toekomst gefinancierd vanuit de Zorgverzekeringswet. Een grote verandering is ook het scheiden van wonen en zorg. Daardoor blijven mensen die zorg nodig hebben voortaan zelf verantwoordelijk voor hun woning en hun woonkosten. Als zij veel zorg nodig hebben, is wonen in de nabijheid van een zorgsteunpunt een geruststelling en soms zelfs een voorwaarde om zelfstandig te kunnen blijven wonen. Dat heet Verzorgd Wonen. Deze veranderingen vragen een nieuwe impuls in de wijk, om te zorgen dat de verschillende generaties en groepen oog voor elkaar krijgen. Samen kunnen ze een klimaat van zorgzaamheid en welzijn creëren. Het kan niet aan het toeval worden overgelaten of zo'n 'wijk met veel goede buren' er komt. Er moet actief aan gewerkt worden. De leefbaarheid in de wijk zal moeten verbeteren en het gemeenschapsgevoel van de bewoners zal een duwtje in de goede richting moeten krijgen.

Visie Sociaal Domein gemeente Krimpen

Door de gemeenteraad is het visiedocument 'Sociaal Domein' vastgesteld. Met dit visiedocument wil het college informatie geven over de aankomende decentralisaties binnen het sociaal domein en overeenstemming bereiken over de visie op het sociaal domein in Krimpen aan den IJssel. De visie is "Elke Krimpense inwoner moet kunnen meedoen in de Krimpense samenleving". Wij streven daarbij naar een samenleving waarin de inwoners van Krimpen zelfredzaam zijn en zich bij elkaar betrokken voelen. De gemeente zet in op preventie. Wanneer de burger het niet alleen (ook niet met zijn sociale netwerk) redt, dan faciliteert de gemeente dat burgers ondersteuning vinden, zodat zij weer zelfredzaam worden en op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving. Bij deze vorm van ondersteuning richten wij ons op de vraag, wat iemand nodig heeft en hanteren daarbij in complexe gevallen het principe één gezin/huishouden, één plan, één regisseur'. Ook bij de uitvoering van het visiedocument wordt de programmagroep Woonservice nauw betrokken.

Van Woonservice naar Vertrouwd en Verzorgd Wonen

Een wijk voor Vertrouwd en Verzorgd Wonen inrichten vraagt dus een gerichte inzet. In Krimpen aan den IJssel heeft de gemeente samen met de woningcorporatie het voortouw genomen. De gemeente had al eerder met haar maatschappelijke partners een beleid uitgezet voor het instellen van Woonservicegebieden. In dat kader hadden de verschillende organisaties die moeten zorgen voor wonen, zorg en welzijn elkaar al beter leren kennen. In het project Vertrouwd en Verzorgd Wonen zijn de samenwerkingsbanden nauwer aangehaald en zijn verdergaande afspraken gemaakt. Er is besloten tot sloop, nieuwbouw en renovatie van woningen om de wijken beter levensloopgeschikt te maken. Samen met de gemeente hebben de organisaties voor zorg, wonen en welzijn de handen ineengeslagen om een duurzame samenwerking aan te gaan, ieder vanuit zijn eigen expertise.

Doel van Vertrouwd en Verzorgd Wonen: door inhoudelijke en financiële samenwerking goede woon-, zorg- en welzijnsvoorzieningen realiseren en zorgen dat het plezierig leven is in levensloopgeschikte buurten.

Partners Vertrouwd en Verzorgd Wonen Kortland

Aan de samenwerkingstafel in Kortland zaten de gemeente Krimpen aan den IJssel, QuaWonen, Lelie Zorggroep, Stichting Ouderenhuisvesting Rotterdam, Pameijer, Het Meldpunt Capelle/ Krimpen, Agathos, Vierstroom, De Zellingen, Buitenschoolse Opvang Speelwijs Malpertus, Peuterspeelzaal De Madelief, Havenziekenhuis polikliniek, Basisschool Het Kompas, Fysiotherapie De Koning en Zorgkantoor Achmea.

Door onze contacten in Woonservice kunnen we goed samenwerken. We blijven allemaal wel op ons eigen terrein, maar we proberen dingen met elkaar te verbinden. De grote winst is dat we voorzieningen en organisaties dichterbij de mensen hebben gebracht. We weten elkaar ook snel te vinden. Maar belangrijker nog is de bereidheid elkaar te helpen. Er is een basis van vertrouwen.

Ingrijpende vernieuwing

Nadat een haalbaarheidsstudie naar inhoudelijke en financiële samenwerking in Krimpen aan den IJssel een positieve uitkomst had opgeleverd, besloten de partners tot een ingrijpende vernieuwing van de wijk Kortland, waaronder De Nieuwe Vaart. Deze aanpak had tot doel tot een sluitend netwerk van wonen, welzijn en zorg voor senioren en mensen met een beperking te komen. Inmiddels staan er nieuwe levensloopgeschikte woningen. Bestaande flats zijn gerenoveerd en opgewaardeerd. Ook zijn er diverse appartementen voor Verzorgd Wonen gebouwd, met in één appartementengebouw een ontmoetingsruimte, De Kajuit. Verder is de woonomgeving opnieuw ingericht om ont-

moeting en veiligheid te bevorderen. De meest ingrijpende verandering was de sloop van verzorgings- en verpleeghuis Tiendhove, om plaats te maken voor Het Facet. In dit nieuwe gebouw zijn negen woongroepen voor kleinschalige verpleeghuiszorg ondergebracht, naast appartementen voor Verzorgd Wonen. Mensen kunnen in Het Facet terecht bij de polikliniek van het Havenziekenhuis en een fysiotherapiepraktijk. Ouders kunnen er hun kinderen naar de brede basisbuurtschool Het Kompas brengen.

De sloop van het oude Tiendhove betekende voor een klein aantal bewoners dat zij weer buiten het verzorgingshuis gingen wonen. Hun woningen voor Verzorgd Wonen liggen in de directe omgeving van Het Facet. Zo'n ingreep in de bestaande wijkstructuur vraagt heldere en terugkerende uitleg over het waarom en het doel van deze verandering en veel contact met de mensen om wie het gaat. Zo zijn er over de sloop van Tiendhove informatiebijeenkomsten georganiseerd met de bewoners en hun familieleden. Daarnaast zijn er individuele gesprekken met de bewoners gevoerd. De bewoners, die weer zelfstandig in de wijk gingen wonen, zijn intensief begeleid.

In Het Facet ligt ook een ontmoetingscentrum. Het Facetplein, bedoeld als het kloppend hart van het gebouw en van de hele wijk. Het is de bedoeling dat de diensten en activiteiten op het Facetplein de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van bewoners in het complex en de wijk bevorderen. Het aanbod aan voorzieningen moet optimaal zijn. Ze moeten ook bijdragen aan versterking van de leefbaarheid in de wijk en aan de integratie en emancipatie van diverse doelgroepen. Nu Het Facet open is, kunnen wijkbewoners er ruimtes huren voor allerlei soorten activiteiten.

Het Meldpunt Krimpen aan den IJssel organiseert regelmatig activiteiten op het Facetplein, zoals een kledingbeurs. Veel cliënten van Pameijer werken in Het Facet, in de horeca van het Facetplein en in het verpleeghuis.

Wij hebben voor onze cliënten een dagcentrum in Het Facet geopend. De opzet is dat verschillende mensen die in de wijk actief zijn in Het Facet met elkaar in contact komen. Jong, oud, gehandicapt, moeders die wachten bij de school, bezoekers van het Havenziekenhuis... Zo kan er reuring ontstaan. Voorheen zaten onze cliënten in grote dagcentra. Ze hadden nauwelijks contact met de wijk. Hier hebben ze de gelegenheid om een normale, sociaal gewaardeerde baan te vervullen. Sommigen vinden het heel leuk om in het restaurant of het verpleeghuis te werken. Onze cliënten zijn nu meer opgenomen in de samenleving.

Door hun aanwezigheid dragen de cliënten van Pameijer bij aan de diversiteit in Het Facet. Ze zijn ook veel meer dan vroeger geïntegreerd in de wijk en dat komt hun kwaliteit van leven ten goede.

Stapsgewijs werken

De ontwikkeling van een project Vertrouwd en Verzorgd Wonen verloopt in meerdere stappen. We zetten ze hier op een rij.

1. Een organisatie neemt het initiatief. In Krimpen aan den IJssel was dit het bestuur van Woonservice. De gemeente, maar ook een zorginstelling of een woningcorporatie kan het voortouw nemen. Ook een adviesorgaan zoals het Seniorenplatform kan aan de bel trekken. Er zijn voorbeelden in het land van bewonersinitiatieven die leiden tot een (zorg)coöperatie.
2. De initiatiefnemer zoekt samenwerkingspartners. De 'kaart van zorg en welzijn' ziet er in elke regio of plaats weer net wat anders uit. Het is zaak de belangrijke partners in de regio in beeld te krijgen en hen uit te nodigen om van gedachten te wisselen en plannen te maken. Mogelijk zijn er al samenwerkingsverbanden om op voort te bouwen.
3. Formeer een overleggroep en stel een projectleider aan, liefst iemand die overzicht

heeft over de hele situatie, bijvoorbeeld van de gemeente.

4. Bespreek ieders belang en visie en zoek daarbij naar het deel dat bijdraagt aan een gezamenlijk belang. Formuleer dit gezamenlijke belang met elkaar.
5. Maak een analyse van de bevolkingssamenstelling van de wijk. Maak als organisaties samen een rondgang door de wijk. Gebruik die informatie over de huidige situatie om te praten over de gewenste situatie. Betrek ook de bewoners bij deze wijkshouw.

De wijkshouw is een goede manier om bewoners bij de plannen te betrekken. Hun inbreng is ook wezenlijk, want het gaat om hun wijk, waar zij met elkaar een goed leefklimaat moeten creëren.

6. Formuleer met elkaar een duidelijke toekomstvisie: hoe willen we dat deze wijk er over vijf of tien jaar uitziet? Denk daarbij aan inrichting, bereikbaarheid en beschikbaarheid van zorg en welzijn, leefbaarheid, sociaal klimaat en gewenste bevolkingssamenstelling. Ga uit van de huidige beleidskaders, met de nadruk op de eigen kracht, eigen verantwoordelijkheid, samenkracht en sociale participatie van de burger.
7. Vertaal de visie in taken en werkzaamheden voor de afzonderlijke organisaties, leg de afspraken vast en stel een duidelijk plan met tijdspad op.
8. Ga aan de slag, ieder met zijn eigen taken, neem de tijd en houd elkaar aan de gemaakte afspraken.

Het is heel vernieuwend dat je in een buurt afspraken maakt tussen de woningcorporatie en de zorginstellingen die iets in die wijk kunnen betekenen. Als betrokken organisatie moet je er flink achteraan zitten om de nieuwe samenwerkingsverbanden tot stand te brengen. Dat doe je bijvoorbeeld door feedback te geven: "We hebben die afspraken gemaakt, maar ik krijg bij jullie nog onvoldoende ingangen. Kunnen we onze afspraken nog eens nalopen?"

9. Blijf als samenwerkingspartners regelmatig bijeenkomen om de voortgang te bespreken, na te gaan hoe je de samenwerking verder kunt uitbouwen en nieuwe plannen te maken voor diensten en activiteiten in de wijk.

Sociale banden smeden, hoe doe je dat?

Het concept van Vertrouwd en Verzorgd Wonen valt of staat met de mate waarin het lukt sociale activiteiten en samenhang in de wijk te bevorderen. In dit project in Krimpen aan den IJssel heeft Het Facet met het ontmoetingscentrum Facetplein een centrale plaats. Daar moet het kloppend hart van de wijk komen, waar mensen elkaar ontmoeten, samen eten, activiteiten uitvoeren en plannen maken. Daarvoor is het nodig dat de buurtbewoners het Facetplein als hún ontmoetingscentrum gaan ervaren, dat ze op allerlei manieren kunnen gebruiken. Het vergt een flinke investering om dat voor elkaar te krijgen. Het is zoeken naar manieren om voldoende leven in de brouwerij te brengen. De professionals in de wijk (wijkverpleegkundige, buurtcoach, welzijnswerker, wijk-/huismeester woningcorporatie) kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Zij weten welke wensen en behoeften er leven. Ook commercieel inzicht en creatief denken kunnen helpen het Facetplein tot een kloppend hart van de wijk te maken. Het kost tijd om als wijkbewoner te wennen aan zo'n plaats waar je zomaar binnen kunt lopen. Wil je mensen over die drempel helpen, dan moet je voortdurend aan publiciteit doen en met acties komen. Dit is belangrijk, want onbekend maakt onbemind.

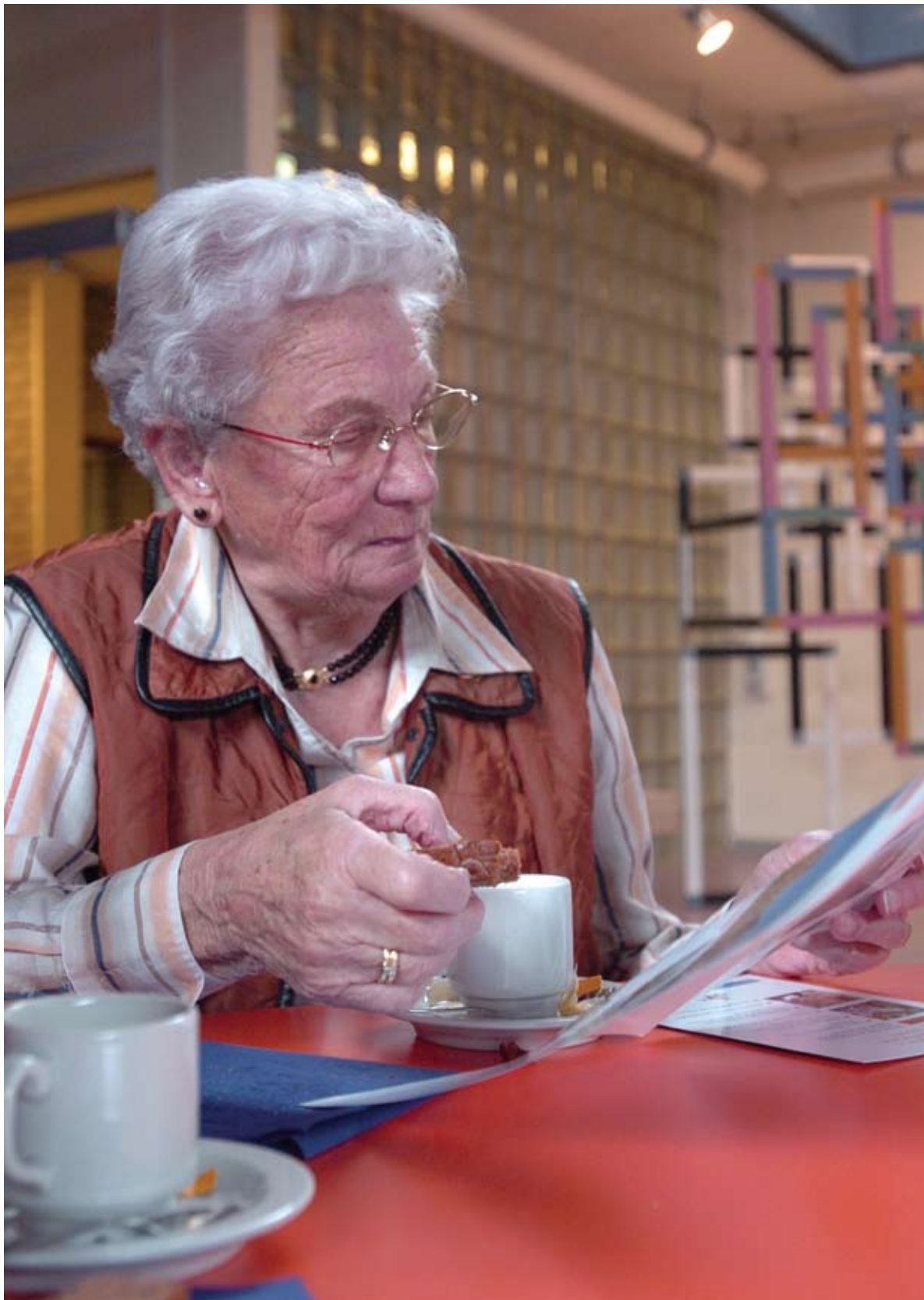
Ook buiten het Facetplein om wordt er gewerkt aan sociale cohesie, bijvoorbeeld door mensen enthousiast te maken om als vrijwilliger actief te worden. Allerlei creatieve manieren kunnen helpen om verbindingen tussen verschillende groepen te stimuleren en om met nieuwe groepen in contact te treden. Deze acties kunnen allemaal effect hebben op het smeden van sociale banden.

Toen ik in Kortland-Noord begon, was er nog geen bewonersorganisatie. Ik heb een feestelijke opening voor de ontmoetingsruimte georganiseerd. Er kwamen ruim honderd mensen op af. Ik heb dat feest gebruikt om contacten te leggen en aanwezigen te polsen over hun ideeën en mogelijkheden. Heel wat mensen bleken wel wat te voelen voor vrijwilligerswerk. Nu zijn er in de wijk 23 vrijwilligers actief. Ze verzorgen samen een welzijns- en activiteitenprogramma in buurtkamer De Kajuit, dat goed wordt bezocht. Er wordt gekookt voor buurtbewoners, geklaverjast, je kunt er een cursus mozaïeken volgen of gewoon koffie drinken.

Doorkantelen!

Zorginstellingen, de woningcorporatie, de gemeente en andere betrokken organisaties krijgen er veel nieuwe en arbeidsintensieve taken bij. De overheveling van veel AWBZ-taken, de uitvoering van de Wmo, de scheiding van wonen en zorg, méér doen met minder geld, het zijn veel veranderingen in korte tijd. Daardoor kunnen organisaties onder zware tijdsdruk en financiële druk staan. Met als gevaar dat de tijd en de aandacht voor Vertrouwd en Verzorgd Wonen in het gedrang komen. Maar als één ding duidelijk is, is het wel dat de omslag van 'ieder voor zich' in een wijk naar 'de handen ineen' veel tijd en aandacht vergt. Het kost inzet om de organisatorische en sociale cohesie te smeden die nodig is om in een wijk tot een veilige en zorgzame woonomgeving te komen.

Je kunt van vrijwilligers niet verwachten dat ze meteen de regie nemen en andere vrijwilligers gaan aansturen. Natuurlijk staat de zelfredzaamheid centraal en zal op den duur naar verwachting mijn ondersteuning overbodig worden. Maar in zo'n beginfase heb je wel een motor nodig.

Werken aan een wijk voor Vertrouwd en Verzorgd Wonen is een kwestie van lange adem. Het vraagt om blijvend overleg, om de inzet van bewoners als ambassadeurs en om creativiteit. Daarbij wordt gezocht naar de gulden middenweg bij het nemen van initiatieven zonder zaken over te nemen. Communicatie is hierbij belangrijk, want je moet wel van elkaar weten waar je mee bezig bent, wat je de ander te bieden hebt en de ander jou. Als de samenwerkingspartners blijven zoeken naar verbindingen tussen diverse groepen bewoners kunnen stevigere sociale structuren ontstaan. Als iedereen vanuit het eigen perspectief de inzet blijft plegen die nodig is om Vertrouwd en Verzorgd Wonen tot een succes te maken, dan is de winst groot.

TIPS

- Ga op zoek naar kwartiermakers en ambassadeurs in de wijk. Dit kunnen bewoners zijn én professionals.
- Benader elke doelgroep met passende communicatiekanalen en boodschappen.
- Zorg voor wederkerigheid: voor wat hoort wat.
- Blijf investeren in een centrale regisseur en in structureel overleg van de betrokken organisaties.
- Zorg dat je goed op de hoogte bent van elkaars activiteiten en mogelijkheden.
- Denk ook aan voortdurende communicatie met de wijkbewoners.
- Bedenk dat ook het imago van activiteiten en ontmoetingscentra een rol speelt.
- Het smeden van sociale cohesie en een cultuur van gezamenlijke verantwoordelijkheid is een langdurig proces. Trek er voldoende tijd voor uit. Denk daarbij in termen van meerdere jaren.
- Betrek bij het werken aan Vertrouwd en Verzorgd Wonen niet alleen medewerkers van wonen, zorg en welzijn, maar ook bijvoorbeeld de wijkagent, ondernemers in de buurt en ieder die met de buurt te maken heeft.

De samenwerking blijft niet vanzelf lopen. Je hebt een regisseur nodig, die goed communiceert, mensen op het juiste moment bij elkaar haalt en samen laat nadenken over de situatie en mogelijke problemen. Daarnaast is er misschien nog een klein budget nodig voor acties en activiteiten.

7. Ontmoetingscentra als kloppend hart van een wijk

Kloppend hart van een vertrouwde wijk

De gemeente telt verschillende ontmoetingscentra, waar inwoners van verschillende leeftijden en achtergronden elkaar kunnen ontmoeten. Midden in het centrum naast het winkelcentrum staat Ontmoetingscentrum De Tuyter. De Tuyter is een gemeentelijke multifunctionele accommodatie. Midden in het gebouw worden exposities gehouden. Verder zijn er ontmoetingscentra verspreid over de gemeente. De zorgwelzijnssteunpunten Het Facet en Crimpenersteyn hebben restaurants, die voor iedereen toegankelijk zijn en waar inloop- en ontmoetingsbijeenkomsten zijn. Ook zijn er sociëteiten voor senioren en inloopochtenden voor iedereen in een aantal kerkgebouwen, zoals De Rank en De Ark, die zich richten op een bredere doelgroep dan de eigen achterban. Ook sportscholen en sportaccommodaties hebben vaak de beschikking over een kantine en bar, waar mensen na het sporten nog wat contact met elkaar kunnen hebben. Zwembad De Lansingh heeft een café. Vereniging De Brug verzorgt ontmoetings- en recreatieve activiteiten in Het Onderdak aan de Groenendaal voor mensen met een verstandelijke beperking uit de Krimpenerwaard.

Het Facetplein, De Kajuit, De Gouden Regen, Parkrand, De Vijverhoek, Het Palet, De Sperwer, BloemRijk, het zijn allemaal ontmoetingscentra in Krimpen aan den IJssel. Ze zijn bedoeld voor wijkbewoners van alle leeftijden en in elke sociale situatie. Ze voorzien in een toenemende behoefte. Want ouderen, mensen met een beperking en andere kwetsbare wijkbewoners blijven steeds langer thuis wonen en professionele individuele zorg is niet meer zo vanzelfsprekend. De gemeenten hebben, onder meer via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), een steeds belangrijkere rol in het organiseren van de zorg en begeleiding die mensen nodig kunnen hebben. Krimpen aan den IJssel wil deze zorg

dichtbij de mensen zelf bieden. Dat gebeurt onder meer door in de wijken een netwerk van vrijwilligers en professionals te organiseren, met actieve inbreng van wijkbewoners zelf. De ontmoetingscentra bieden daartoe de ruimte. In sommige ontmoetingscentra verzorgt het Meldpunt een programma en in deze centra zijn ook koffieinloopochtenden. De wijkbewoners kunnen er ook zelf of met steun van professionals, initiatieven ontplooiën om de wijk tot een leefbare en vertrouwde wijk te maken. Het ontmoetingscentrum als het kloppend hart in de wijk voor vitale en kwetsbare burgers.

Van kennismaken naar samenwerken

Zorgen dat wijkbewoners elkaar ontmoeten is de eerste functie van een ontmoetingscentrum. Iedereen kan er gewoon even binnenlopen, een kopje koffie drinken, een praatje maken of zich amuseren op een bingoavondje. Zo leren wijkbewoners elkaar beter kennen en krijgen ze meer zicht op elkaars leven. En hoe beter je elkaar kent, hoe beter je je kunt verplaatsen in de ander. Zo neemt ook het onderling begrip toe en wordt de drempel om samen dingen te ondernemen lager. Door in gesprek te gaan en samen plannen te maken kun je als wijkbewoners met elkaar het leven in de wijk mee bepalen.

Aangewezen plaats voor collectieve voorzieningen

Het ontmoetingscentrum is de aangewezen plaats voor het organiseren en aanbieden van collectieve voorzieningen die mensen helpen lang actief en zelfredzaam te blijven. Wijkbewoners kunnen er de nodige informatie halen waaraan ze in hun situatie behoefte kunnen hebben. Bijvoorbeeld in de vorm van een prikbord waarop vrijwilligers hun diensten aanbieden of een voorlichtingsbijeenkomst voor mensen met diabetes. Maar het is ook bij uitstek een plaats om een inloopochtend voor mantelzorgers of een dagopvang voor dementerenden op te zetten. Ook is het een plaats voor een gezamenlijke maaltijd waar iedereen die dat wil kan aanschuiven.

In de wijk draaien 23 vrijwilligers samen een welzijns- en activiteitenprogramma in De Kajuit dat goed word bezocht.

De publiciteit regelen ze zelf. Er wordt gekookt voor buurtbewoners, geklaverjast, je kunt er een cursus mozaïeken volgen of gewoon koffie drinken.

Ruimte voor ondernemingen

Het ontmoetingscentrum kan ook een thuisbasis zijn voor wijkgerichte bedrijfjes die diensten kunnen ontwikkelen en aanbieden aan wijkbewoners. Dat aanbod kan variëren van een zelfstandige ondernemer die een ruimte huurt om yogacursussen te geven tot een klussenbedrijf of een vervoersdienst. Wijkbewoners kunnen in het ontmoetingscentrum ook samen plannen maken om bijvoorbeeld een coöperatie voor energie, glasvezel, duurzaam wonen of voorzieningen in de wijk op te zetten. Of een businessplan ontwikkelen om met elkaar het ontmoetingscentrum te beheren. Bij het opstarten kunnen ze zo nodig wat professionele steun krijgen, totdat ze geleidelijk helemaal op eigen benen kunnen staan.

Vóór en van alle wijkbewoners

Het ideaalbeeld van een ontmoetingscentrum is dat het niet alleen vóór, maar vooral ook ván de buurt is. Ze is van alle verschillende groepen die er in een wijk wonen: jong en oud, volop actief, vitaal en mobiel of juist kwetsbaar door ziekte, beperking of ouderdom. Elke wijkbewoner voelt zich er welkom en kan zich er nuttig maken. Want of je nu jong of oud bent, een gezin hebt of alleen woont, vitaal bent of een minder goede gezondheid hebt, iedereen is erbij gebaat om op z'n tijd mensen te ontmoeten, te ontspannen, nieuwe dingen te leren en een nuttige bijdrage te leveren aan de (wijk)samenleving.

Het dagelijkse beeld is anders. Het ontmoetingscentrum wordt meestal gebruikt door een beperkte groep wijkbewoners. Het zijn meestal bewoners die gemakkelijk contacten leggen en het niet eng vinden om ergens op af te stappen. Als er veel activiteiten voor senioren zijn, blijven

jongeren weg. Als een bepaalde groep eenmaal het ontmoetingscentrum heeft 'ingenomen' worden anderen soms uitgesloten. Als er mensen met een verstandelijke beperking werken, blijven wijkbewoners soms weg. Niet iedereen kan zich de bijdrage voor de koffie en de activiteiten veroorloven. Als er moet worden betaald voor een bewonersvergadering, gaan bewoners liever ergens anders zitten. Met andere woorden: vóór en van alle wijkbewoners is geen vanzelfsprekendheid. Wijkbewoners is de verzamelnaam van heel verschillende mensen die min of meer toevallig in dezelfde buurt wonen. Niet alle wijkbewoners zijn voor ontmoeting aangewezen op de buurt. De buurt is vooral belangrijk voor mensen die om verschillende redenen kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld kinderen, minder mobiele ouderen, mensen met een handicap, mensen met een ziekte zoals dementie. Zij kunnen in de wijk blijven wonen door de aanwezigheid van vitale medebewoners en professionals die hen steunen en zorg bieden als het nodig is. In een goed werkend ontmoetingscentrum kunnen vitale en kwetsbare mensen zichzelf en elkaar versterken. Dat vraagt een bepaalde 'regie' en weloverwogen inrichting. De ruimte moet bijvoorbeeld uitnodigend zijn voor meerdere 'soorten' wijkbewoners. Ook moet de ruimte zodanig zijn ingericht dat verschillende mensen er kunnen en 'mogen' zijn, met behoud van de eigenheid van de sfeer van de activiteit of de mensen. Uitgangspunt in het ontmoetingscentrum is wederkerigheid. Dat is dus het verschil met een commerciële ontmoetingsgelegenheid, zoals een hotel of restaurant. In een ontmoetingscentrum wordt van de gasten verwacht dat zij iets komen brengen en iets komen halen. Zo kan een wijkprofessional misschien even een broodje willen eten tussen de middag, dan is het prettig als dat kan. Een praatje met andere gasten is dan zo gemaakt. Zo kan iemand met een verstandelijke handicap het broodje klaarmaken en naar de tafel brengen. Dat wordt gewaardeerd door de andere gasten. De ruimte kan worden benut voor meerdere activiteiten tegelijkertijd, mits er een sfeer is van onderlinge verdraagzaamheid en respect. Er is een regisseur nodig om dat te bewaken.

Aandachtspunten voor succes

- De ontmoetingscentra zijn er voor iedereen in de wijk. Daarop moet de inrichting en de programmering aangepast zijn. Jongeren hebben andere behoeften dan ouderen, ouders willen andere zaken dan alleen-wonenden en ook minder fitte mensen willen zich aangesproken voelen. Het werkt het beste als de programmering door (een comité van) wijkbewoners zelf wordt geregeld.
- Goede communicatie is erg belangrijk om de ontmoetingscentra tot kloppend hart van de wijk te maken. Gebruik steeds die kanalen die het beste aansluiten bij de beoogde groepen. Zorg voor een website met een forum, waarop mensen informatie vinden over de activiteiten en ideeën en plannen kunnen uitwisselen.
- Zorg ervoor dat de ontmoetingscentra een eigentijdse uitstraling hebben en een aankleding die een brede groep wijkbewoners aanspreekt.
- Let er ook op dat de organisatoren elkaar aanvullen en versterken. Zo voorkom je dat het aanbod en de activiteiten te eenzijdig worden.

De Molukse gemeenschap organiseert regelmatig maaltijden in Het Facet om geld in te zamelen voor restauratie van hun kerk. Wij eten altijd mee. Goed voor de contacten en het eten is heerlijk!

Beheer en exploitatie

Een ontmoetingscentrum open houden en er activiteiten organiseren kost tijd en geld. Wijkbewoners en professionals kunnen bij deze exploitatie de handen ineen slaan. Er zijn verschillende financiële bronnen denkbaar. Als veel werk door vrijwilligers gebeurt, verlaagt dat de exploitatiekosten. Toch is er ook geld nodig om ontmoetingscentra rendabel draaiende te houden. De verhuur van ruimten en de eigen bijdragen van bewoners die activiteiten bijwonen

kunnen de nodige inkomsten opleveren. Dit kan echter ook weer een bepaalde groep uitsluiten die zich dit niet kunnen of willen veroorloven.

Geef het de tijd!

Het duurt even voordat wijkbewoners wennen aan het idee van een ontmoetingscentrum als plek waar ze zomaar binnen kunnen lopen en gaan beseffen dat die ruimte ook een beetje van hen is. Ze moeten er de weg naartoe vinden en over de drempel stappen. Om dat te bereiken is het nodig voortdurend aan publiciteit te doen en aantrekkelijke activiteiten aan te bieden. Pas dan kan de ontmoetingsruimte echt als het kloppend hart van de wijk gaan fungeren zoals het bedoeld is.

8. Wijkscouw voor een leefbare wijk

Waarom een wijkscouw?

Een defecte lantarenpaal, graffiti op een garage-deur of bushokje, een voetpad waar fietsers op rijden, zwerfafval, verwaarloosd groen, hondenpoep op het trottoir, een gevaarlijk kruispunt, een speelveldje waar jongeren rondhangen. Zulke situaties zijn wijkbewoners vaak een doorn in het oog. Terecht, want viezigheid, onveiligheid en overlast tasten de leefbaarheid van een wijk aan. De wijkscouw is een goede eerste stap om zulke situaties te signaleren en aan te pakken. Daarbij lopen wijkbewoners met medewerkers van de gemeente, de woningcorporatie en welzijn samen door de wijk. Ze maken aantekeningen, nemen foto's of maken filmpjes van 'knelpunten in de openbare ruimte'. Zo ontstaat een lijst met situaties die ergernis oproepen en aangepakt moeten worden. Na afloop bespreken de 'wijkscouwers' met elkaar bij een kopje koffie de punten. Waar mogelijk maken ze afspraken over hoe ze de problemen gaan aanpakken en wie wat gaat doen.

De wijkscouw als participatie-instrument
Participatie betekent letterlijk deelname. Een participatie-instrument is dus een hulpmiddel om iemand ergens aan te laten deelnemen. Door de wijkscouw kunnen wijkbewoners deelnemen aan verbetering van het leefklimaat in hun wijk. Niet alleen door het melden van knelpunten aan de gemeente of de woningcorporatie, maar vooral óók door samen met andere wijkbewoners na te denken over wat ze zelf kunnen doen aan de knelpunten. De wijkscouw bevordert de betrokkenheid bij de wijk. Wijkbewoners leren elkaar beter kennen, zodat ze elkaar op de kritieke momenten sneller weten te vinden.

Alleen een rondje door de wijk?

Traditioneel bestaat de wijkscouw uit een ronde door de wijk, samen met betrokken wijkbewoners. Maar niet iedere wijkbewoner is in

de positie om mee te lopen. Werkende mensen bijvoorbeeld hebben vaak geen tijd. Jongeren voelen zich vaak niet zo aangesproken voor een rondwandeling. En ouderen zijn soms te weinig mobiel. Met een bepaalde looproute kun je bovendien knelpunten missen die niet op de route liggen. Met alleen een fysieke ronde sluit je dus deelnemers uit en kan belangrijke informatie worden gemist. Dat hoeft niet! Tegenwoordig bieden internet, e-mail en de sociale media uitstekende mogelijkheden om jong en oud mee te laten praten via een digitaal platform of forum. Elke wijkbewoner kan op het moment dat het goed uitkomt vanuit huis een bericht insturen. Zo'n digitaal platform biedt ook de mogelijkheid op elkaar te reageren. De deelnemers aan het platform kunnen elkaar op ideeën brengen en gezamenlijk over oplossingen nadenken. Zo kan iedere wijkbewoner zijn bijdrage leveren aan de wijkscouw. De verschillende groepen wijkbewoners kunnen via het platform met elkaar in contact komen. Respect voor elkaars mening en ideeën is dan wel een voorwaarde.

Waarom zou je meedoen?

De Nederlandse samenleving 'kantelt' van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving. In zo'n samenleving regelen de overheid, maatschappelijke organisaties en burgers samen kwesties als leefklimaat, veiligheid, zorg en welzijn. De burger krijgt een veel actievere rol dan voorheen. Betrokken burgers praten bijvoorbeeld in de Wmo Adviesraad mee over de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De wijkscouw 'nieuwe stijl' past in deze benadering. Daarbij gaan gemeente, organisaties en wijkbewoners in wisselende samenstelling op zoek naar knelpunten én oplossingen. Meedoen met een wijkscouw is daarmee in het belang van iedereen die wil meewerken aan een leefbare wijk. Het is een manier om je stem te laten horen en om gehoord te worden.

In het najaar liepen wijkbewoners, gemeente en woningcorporatie met elkaar door de wijk Olympiade-Vijfkamp in Krimpen aan den IJssel. Ze signaleerden allerlei knelpunten, variërend van losliggende tegels tot overlast van hangjongeren. Vooral de sociale problemen riepen emoties op. Vragen die opkwamen waren: helpt het om elkaar aan te spreken? En hoe doe je dat dan?

Wie neemt het initiatief?

Wijkschouwen werden in het verleden vaak georganiseerd door de gemeente. Maar het initiatief hoeft niet per se daar te liggen. Soms kunnen bewoners zelf het voortouw nemen. Zij kennen per slot van rekening hun wijk het beste. Voor betrokken wijkbewoners is een wijkschouw een prima manier om informatie te krijgen over knelpunten in de wijk waaraan nodig wat moet gebeuren. Vind je dat er wel eens wat mag gebeuren in jouw wijk? Wat weerhoudt je om een wijkschouw te organiseren?

Hoe pakken we de knelpunten aan?

Nadat de knelpunten in beeld zijn, gaan alle betrokkenen bij de wijkschouw met elkaar in gesprek over de oplossing daarvan. Sommige knelpunten liggen duidelijk op het terrein van de gemeente: bijvoorbeeld als het gaat over kapotte lantaarnpalen, herbestrating van een fietspad met veel losliggende tegels of verbetering van een gevaarlijke oversteekplaats. Die kunnen via het bekende meldpunt direct bij de gemeente gemeld worden. Andere knelpunten kunnen bewoners onderling of in samenwerking met de gemeente aanpakken. Voorbeelden zijn zwerfvuil en de herinrichting van een verwaarloosd stukje groen of een speelterrein. Ook samenwerking van wijkbewoners met de woningcorporatie en overleg met de wijkpolitie zijn manieren om knelpunten aan te pakken. De aanwezigen kunnen al direct na afloop van de wijkschouw, onder het napraten bij een kopje koffie, beginnen met 'zaken doen'.

Veel garageboxen in de wijk Olympiade-Vijfkamp zijn beklad met graffiti, constateren de wijkschouwers. Eén van hen doet de suggestie klimop tegen de muren van de boxen te laten groeien. Ook speciale verf aanbrengen kan helpen. Een verwaarloosde tafeltennistafel is een hangplek geworden voor de jeugd. Voor de jongeren niet echt een gezellige plek. Voor omwonenden bij tijd en wijlen een bron van overlast. Een lid van het Seniorenplatform besluit met enkele omwonenden een groepje te vormen om na te denken over een wijk- en jongerenvriendelijkere inrichting van de plek.

Hoe maak je een wijkschouw tot een succes?

Hoe beter voorbereid een wijkschouw is, hoe groter de kans op succes. Voordat je begint moet je er over nadenken wie er mee kunnen doen, hoe wijkbewoners kunnen reageren en hoe je de reacties gaat uitwerken. Bedenk dat het uiteindelijk de bedoeling is om tot een veiliger en plezieriger leefklimaat in de wijk te komen. Hier geven we een aantal tips voor een succesvolle wijkschouw.

TIPS

- Maak de wijkschouw tijdig bekend en nodig iedereen uit. Gebruik verschillende media: een gerichte brief, de website van de gemeente en van de welzijnsorganisatie, Twitter. Spreek ook mensen persoonlijk aan met de vraag of ze interesse hebben om een bijdrage te leveren aan de wijkschouw.
- Betrek sleutelfiguren uit de wijk bij de wijkschouw: mensen die veel van de wijk weten, invloed hebben of ideeën hebben voor verbetering.
- Plan een goed tijdstip voor de rondgang door de wijk. Denk er daarbij over na wie er op die tijd wel en niet kunnen meelopen. Reserveer voldoende tijd voor een afronding met een drankje, zodat deelnemers kunnen napraten.
- Zorg dat mensen ook via internet hun inbreng kunnen hebben. De voorkeur kan per deelnemersgroep – ouderen, jongeren,

werkende wijkbewoners – verschillen.

- Trek voldoende tijd uit voor het hele schouwproces, met name voor de inbreng die mensen kunnen leveren via digitale media.
- Roep deelnemers op hun meldingen met filmpjes of foto's te illustreren en goed aan te geven op welk deel van de wijk het onderwerp betrekking heeft.
- Gebruik de wijkschouw om verbinding tussen (groepen) mensen te stimuleren.
- Werk op een creatieve manier aan oplossingen: ga nieuwe samenwerkingsverbanden aan, met burens, organisaties en groepen waarmee je anders niet snel in contact komt.
- Laat zien wat er met de resultaten van de schouw gebeurt. Gebruik daarvoor verschillende communicatiekanalen.

Het plantsoentje voor het woonerf ziet er verwaarloosd uit en er ligt zwerfvuil. De omwonenden besluiten met elkaar het vuil op te ruimen. De gemeente zorgt voor nieuwe plantjes, die de bewoners er samen inzetten.

Wondermiddel?

Een wijkschouw is geen wondermiddel. Het is wel een nuttig instrument om samen iets te bereiken. De wijk is niet van de gemeente, maar van de mensen die er wonen! Door samen door een wijk te lopen leer je elkaar beter kennen. Je komt erachter hoe belangrijk een goed leefklimaat is voor ieders gevoel van welzijn. De betrokkenheid bij de wijk neemt toe. Uitwisseling van ervaringen en ideeën kan inspirerend werken. Jongeren betrekken bij het nadenken over een gezellige 'hangplek' kan leiden tot minder overlast en beter onderling contact. Samen een stukje groen beplanten is gezellig en bevordert het gevoel van saamhorigheid. Zo werkt de wijkschouw als smeerolie in de raderen van een leefbare wijk.

Van 2002 tot 2013 heeft de gemeente Krimpen aan den IJssel samen met haar maatschappelijke partners op het gebied van wonen, zorg en welzijn en belangenorganisaties gewerkt aan het programma Woonservice. Elf jaar is met aanhoudende motivatie samengewerkt aan de mogelijkheden om in Krimpen lang zelfstandig en zelfredzaam te blijven. Dat is bijzonder te noemen. Met veel enthousiasme is gebouwd aan toegankelijke woningen, een veilige woonomgeving, voorzieningen op alle levensgebieden en aan zorgzaamheid in buurten.

KRIMPENS GLANS EN KANS:

De samenwerkende partners hebben veel bereikt in de afgelopen jaren, maar er is ook nog veel te doen. De komende jaren zullen veel burgers die voorheen in beschermde woonvormen woonden, zelfstandig gaan wonen. Dit betekent dat op het gebied van Woonservice geen sprake is van een afgerond programma. Integendeel, de doelstellingen vragen alle aandacht. Om die reden is het programma Woonservice vanaf 2014 ondergebracht in regulier beleid van de gemeente en de maatschappelijke partners. Met nieuw elan zal gewerkt worden aan het lang zelfstandig en zelfredzaam kunnen zijn van Krimpense burgers.

In deze uitgave doen de partners van Woonservice verslag van de geboekte resultaten en kijken zij vooruit naar kansen die er zijn in de toekomst. Participatie en meedoen, is een rode draad in Woonservice. Vandaar dat in deze uitgave de instrumenten die daarvoor zijn ontwikkeld extra aandacht krijgen. De kracht van Krimpen is dat we het met elkaar kunnen!

OVER DE AUTEURS:

Loes Hulsebosch, Hulsebosch Advies, zelfstandig adviseur voor innovatie en kwaliteitsverbetering in de samenwerking van wonen, welzijn en zorg. Zij is programmaleider van Woonservice Krimpen aan den IJssel.

Veronique Huijbregts, Tekstbureau Veronique Huijbregts, journalist en redacteur voor maatschappelijke organisaties, onder andere op het gebied van wonen, zorg en welzijn.